

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 8. april 1960

Štev. 15 (934)

Most ali ovira

(Iz beogradske „Politike“)

V nedavno zaključenih avstrijsko-jugoslovanskih razgovorih, ki so bili z obeh strani ocenjeni kot koristni — slišalo se je celo mnenje, da bi ti razgovori mogli pomeniti začetek nove bolj povoljne dobe v odnosih med dravskima sosedama — je eno od glavnih točk pripadlo brez dvoma vprašanju položaja naše manjšine v Avstriji. Nedostatki, katerim so bili prej izpostavljeni pripadniki naše manjšine v Avstriji, so bili namreč eden od osnovnih vzrokov za težkoče, do katerih je prišlo v odnosih Dunaj-Beograd, zaradi česar se je v naprej vedelo, da se bo o tem govorilo tudi na razgovorih Kreisky-Popovič. Jugoslavija ni nikdar skrivala svojega prepričanja, da vpliva na avstrijsko-jugoslovanske odnose, njihovo trdnost in razvoj v dobri meri tudi položaj koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov v Avstriji.

Kakor je znano in kakor se vidi iz uradnega komunikeja o razgovorih Kreisky-Popovič, sta obe strani izmenjali svoja mišljenja o problemu položaja naše manjšine v Avstriji. Pri tem je Jugoslavija stala na prepričanju, da je avstrijska obveznost — in interes — da naši manjšini omogoči polno uživanje vseh onih pravic, ki so ji zagotovljene z državno pogodbo, in da bi tak odnos avstrijskih oblasti do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov jugoslovansko manjšino v Avstriji postopoma spremenil v most, ki zblizuje in povezuje dve sosedni državi. Poleg tega so v meddržavnem živeljenju že davno obveljale (četudi morda samo v načelu) koncepcije o demokratičnih pravicah manjšin, o zagotovitvi njihovega etničnega in nacionalnega značaja, pa tudi naša manjšina na oni strani Drave ne more biti izjema.

V času nedavnih avstrijsko-jugoslovanskih razgovorov je bilo tako jugoslovansko stališče jasno iznešeno — v ostalem je to zapisano tudi v uradnem komunikeju o teh razgovorih. Jugoslavija je v teku razgovorov — je rečeno v tem dokumentu — poudarila poseben pomen, ki ga prisoja pravični ureditvi problema, ki se tičejo položaja slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji, z namenom, da bi ohranili njun etnični značaj in neoviran nacionalni razvoj, v skladu z obveznostmi iz državne pogodbe in iz mednarodnih norm. V avstrijsko-jugoslovanskem komunikeju se nato nadaljuje, da je „avstrijska stran s tem zvezi izjavila, da si avstrijska vlada prizadeva, v duhu načel avstrijske ustave in v smislu člena 7 državne pogodbe konsolidirati položaj omenjenih manjšin v Avstriji“.

Ni torej nobenega dvoma, da smatrate o b e strane, da so od reševanja vseh odprtih vprašanj, ki zadevajo položaj in pravice naše manjšine v Avstriji, povsem konkretno odvisni avstrijsko-jugoslovanski odnosi, za katerih izboljšanje in razvijanje se spet zalagata tako Dunaj kakor Beograd. Minister Kreisky je v ostalem na tiskovni konferenci izjavil, da se bo avstrijska vlada „tam, kjer bo mogoče“, prizadevala, da „pride nasproti zahtevam jugoslovanske manjšine“.

Ravno zaradi tega se morejo nedavni avstrijsko-jugoslovanski razgovori, tudi v kolikor je govora o reševanju vprašanj naše manjšine, oceniti kot koristni. Kar se tiče naše manjšine v Avstriji — ona sedaj z nestrpnostjo pričakuje, da se v praksi prepriča, kaj bo vse to zanj pomenilo.

Zanimivo je, da so to važno točko avstrijsko-jugoslovanskih odnosov in nedavnih razgovorov nekateri avstrijski listi napačno tolmačili, poslušujoč se pri tem metode polresnice. Tako na primer „Salzburger Nachrichten“ v komentarju o razgovorih Kreisky-Popovič pravijo, da se je začela „faza dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo“ in da je „na listi o pogovorih za vedno črtan problem Slovencev na Koroškem“. Čeprav prizna, da ima Avstrija obveznosti napram manjšini, list v svojem komentarju pravi, da „je reševanje tega vprašanja izključno notranji problem“ Avstrije, in da „ne more biti objekt mednarodnih razgovorov“. Njim se priključuje glavni urednik dunajskega dnevnika „Die Presse“, ki celo trdi, da je vprašanje naše manjšine v Avstriji baje „po jugoslovanskem mnenju notranja zadeva Avstrije“.

Tako samovoljno in popačeno prikazovanje položaja in jugoslovanskega stališča služi ustvarjanju vtisa, kakor da bi Jugoslavija — vsekakor — „dvignila roke“ od vprašanja naše manjšine v Avstriji in da ona baje to vprašanje — izključno — smatra kot notra-

Vsa svetovna javnost protestira proti krvavemu nasilju v Južni Afriki in proti atomskim poskusom Francije

Komaj se je za silo poleg val nacističnih in protizidovskih izzivanj, ki je vzbudil silno ogorčenje po vsem svetu ter hkrati nedvoumno opozoril, da nacistična nevarnost še vedno ni zatrla, — je spet prišlo do dogodkov, ki prav tako zaposlujejo vso svetovno javnost in so sprožili najostreje proteste širom sveta. Tukaj mislimo na krvavo nasilje v Južni Afriki ter na eksplozijo druge francoske atomske bombe v Sahari.

Južna Afrika je danes klasičen primer kolonializma najkrutejših oblik. Priseljeni tujci in njihovi potomci so pognali domače prebivalce z rodne zemlje, jih zaprlj v rezervate ter jih prisilili, da za bedno mezdo opravljajo najtežja dela in kopičijo bogastvo belih gospodarjev. V lastno zaščito so si beli „kulturosonci“ izmislili teorijo rasnega razlikovanja, da kot izginjajoča manjšina z rasnimi diskriminacijami lahko ponižujejo trikrat močnejše črnsko prebivalstvo in mu kratijo najosnovnejše človečanske pravice, da niti ne govorimo o javnem političnem delovanju, do katerega je črnem zaprta vsaka pot.

Toda tudi potrpljenje ponižanih in razžaljenih ima svoje meje in ko je bila mera trpljenja ter zapostavljanja polna, so se južnoafriški domačini znašli na ulici, da pro-

testirajo proti krivici in zahtevajo pravice, ki po Ustanovni listini Združenih narodov in Deklaraciji o človeških pravicah pripadajo slehernemu narodu in posamezniku. Južnoafriške oblasti pa so odgovorile s policijo in vojaki: prišlo je do strašnega pokola v Sharpsvillu, kateremu so pozneje sledili in se še nadaljujejo številni krvavi spopadi tudi v drugih krajih Južne Afrike.

Ob teh dogodkih se je kot še nikdar poprej pokazala edinstvena solidarnost afriških narodov kakor tudi vseh svobodoljubnih narodov sveta, ki so enodušno obsodili nasilje južnoafriške vlade. Delegacije afriških in azijskih dežel pri Združenih narodih pa so zahtevale posebno sejo Varnostnega sveta, ki je po daljši razpravi, med katero se je pokazalo, da Afrika ni osamljena v boju za svobodo, pozval vlado Južne Afrike, naj v prid ohranitve miru na svetu opusti politiko rasnega diskriminiranja.

Najbolj značilno med razpravo pa je bilo zadržanje predstavnikov obeh kolonialnih držav — Francije in Velike Britanije, ki sta izjavila, da Varnostni svet ni pristojen razpravljati o teh „notranjih vprašanjih“ Južne Afrike. Ko je delegat Gvineje odkrito podvomil, če so kolonialistične države sploh pripravljene razumeti svobodoljubne

težnje afriških narodov in uvideti potrebo po temeljiti spremembi in opustitvi politike, ki je proti tem težnjam, je s tem hkrati obsodil tudi kolonialno politiko teh dveh držav, ki kljub pozivom Združenih narodov še naprej z nasiljem — posebno Francija v Alžiru — zatirata stremljenja afriških narodov po svobodi in neodvisnosti.

Sklepom in pozivom Združenih narodov pa se Francija tudi sicer ne pokorava, kot to najbolj jasno kaže njen drugi atomski poskus. Že eksplozija prve francoske atomske bombe je izzvala odločne proteste v vsem svetu in so obsodbo izrekli tudi na seдеžu OZN; kljub temu pa se je francoska vlada odločila še za drugi poskus. Iz dejstva, da je bil poskus izveden ravno med bivanjem predsednika sovjetske vlade Hruščeva v Franciji in hkrati v času, ko se tako imenovane „atomske sile“ — Amerika, Anglija in Sovjetska zveza — prizadevajo za sporazum o ukinitvi atomskih poskusov, sledi, da zasleduje Francija s tem gotove cilje v svetovnem merilu. Ker pa si je za kraj poskusov izbrala afriško pokrajino Saharo, je s tem tvegala tudi nadaljnji obstoj itak že močno omajanih odnosov do afriških narodov. Ni le naključje, da prihajajo najostrejši protesti prav iz Afrike, kajti solidarnost neodvisnih afriških dežel in še odvisnih ozemelj je tako velika, da se Afričani nikakor ne morejo sprijazniti z mislijo, da bi bila njihova domovina preizkusno področje za najstrašnejše orožje v zgodovini človeštva.

Jugoslavija pred kongresom SZDLJ

Za letošnji peti kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije se pripravljajo po vsej državi. Tej vseljidski organizaciji pripada važna vloga ne le na vseh področjih javnega življenja v domovini, marveč tudi pri navezovanju in vzdrževanju stikov s sorodnimi organizacijami in naprednimi gibanji v svetu.

Ravno na tem področju je SZDLJ v zadnjih letih dosegla veličastne uspehe in je v veliki meri prispevala k večajočemu se ugledu Jugoslavije na vseh kontinentih. Kako je razširila svojo mednarodno aktivnost in zveze z naprednimi gibanji v raznih državah, je razvidno že iz tega, da je v zadnjih letih sprejela 64 uradnih delegacij, sama pa je v tem obdobju poslala 39 delegacij na obisk raznim socialističnim in naprednim strankam v številnih deželah. Še bolj pa se stiki, ki jih vzpostavlja SZDLJ, odražajo v obiskih, ki jih sprejemajo včlanjene družbene organizacije. Le-te so namreč v zadnjih letih sprejele okoli 500 delegacij raznih tujih organizacij, same pa so poslale kakih 550 delegacij v druge države.

Posamezne družbene organizacije Jugoslavije imajo zveze z ustrežajočimi organizacijami iz 45 držav ter so včlanjene v 116 mednarodnih regionalnih in svetovnih organizacijah. Samo na zadnjem kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije lansko leto je sodelovalo 70 delegatov iz 29 držav ter delegaciji dveh mednarodnih sindikalnih central. Na kongresu Ljudske mladine Jugoslavije leta 1958 je bilo udeleženih 31 delegatov iz 26 držav. Na gradiščanskih avtomobilskih cestah „Bratstva in enotnosti“ pa je leta 1958 sodelovalo 109 mladincev iz 10 in leta 1959 150 mladincev iz 14 držav.

Socialistična zveza in druge družbene organizacije so v preteklem obdobju nadalje razvijale zveze z ustrežajočimi organizacijami v Evropi, hkrati pa so okrepile sodelovanje in stike tudi z naprednimi gibanji v Latinski Ameriki, Aziji in Afriki, kjer so nudile posebno podporo osvobodilnim in protikolonialnim gibanjem.

Tako se Jugoslavija vedno bolj uveljavlja v krogu dežel, ki se borijo za mir in mednarodno sodelovanje ter si pridobiva čedalje večji ugled pri vseh narodih, ki jih veže skupni boj za mirni razvoj v svetu ter za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev človeštva.

nje vprašanje Avstrije. Od vsega tega je resnično seveda samo to, da naša država želi, da avstrijska vlada s predstavniki naše manjšine sporazumno in čimprej reši vsa odprta vprašanja njihovega položaja v skladu z določbami državne pogodbe, odnosno z že uveljavljenimi načeli v mednarodnem živeljenju glede na manjšine (na katere se v ostalem tudi Avstrija stalno sklicuje, kadar se govori o avstrijski manjšini v Italiji). Resnica je celo nasprotna od pisanja „Salzburger Nachrichten“ in „Die Presse“: naša država stalno poudarja, da posveča največjo pozornost vprašanju položaja in pravic naše manjšine, ker to neposredno vpliva na odnose med Jugoslavijo in Avstrijo.

Drži pa ono, kar piše „Neues Österreich“: da „Jugoslavija zelo taktno postopa v občutljivem vprašanju manjšin“ — vendar „da želi, da se ohrani etnični značaj manjšin“. List dodaja, da sedaj ni podlage za neki bilateralni sporazum med dvema državama o manjšinah — mi pa samo želimo dodati, da za tak sporazum niti ni potrebe: Avstrija je namreč prevzela v državni pogodbi jasne mednarodne

obveznosti z ozirom na slovensko in hrvatsko manjšino. Prav z namenom stalnega izboljšanja medsebojnih odnosov, da bi se izognili napetostim, Jugoslavija ne želi nič drugega, kakor da se napram koroškimi Slovencev in gradiščanskim Hrvatom v vsakodnevni praksi ravna po besedi in duhu teh obveznosti. Zato so bile v naši javnosti z zadovoljstvom vzete na znanje izjave avstrijskih odgovornih oseb, da hočejo priti nasproti naši manjšini in njenim upravičenim zahtevam.

Avstrija in Jugoslavija imata vse razloge, da tesno sodelujeta na vseh področjih. To so pokazali tudi nedavni razgovori v Beogradu. A razvoju takega sodelovanja in dobrih odnosov bi mnogo koristilo pravično in demokratično reševanje odprtih vprašanj naše manjšine v Avstriji — mar ni prejšnja izkušnja pokazala, da nasprotna pot in ravnanje vede do nasprotnih in obojestransko škodljivih posledic? Koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati morajo čimprej postati vez med Avstrijo in Jugoslavijo — to pa edino zavisi od stališča Dunaja napram njim.

(Djuka Julius)

Dr. Schärf na obisku na Severu

V ponedeljek zvečer je prispel zvezni prezident dr. Schärf na štiridnevni obisk na Švedskem, kjer ga je v torek sprejel kralj Gustaf Adolf. Med svojim bivanjem na Švedskem je imel zvezni prezident razgovore z vodilnimi švedskimi državniki. Ob tej priložnosti je bilo poudarjeno prijateljstvo med Švedsko in Avstrijo, zlasti pa so dali poudarka notnim pogledom obeh držav na gospodarsko sodelovanje v Evropi.

Zvezni prezident dr. Schärf, ki je kot prvi najvišji predstavnik Avstrije obiskal Švedsko, je bil deležen veličastnega sprejema. Po končanem obisku na Švedskem pa odpušuje dr. Schärf s svojim spremstvom na Finsko.

Umril je docent dr. Kautsky

Na diskusijskem večeru na Dunaju je v petek minulega tedna nenadoma umrl 66-letni docent dr. Benedikt Kautsky, ki je spadal med glavne ideologe Socialistične stranke Avstrije ter socialdemokratskega gibanja zahodne Evrope sploh. Kot tak je vodilno sodeloval pri izdelavi novega programa SPO, prav tako pa tudi pri izdelavi programa Socialdemokratske stranke Nemčije.

Kautsky je redno objavljaval uvodne članke v socialističnih glasilih, izdal pa je tudi vrsto spisov o raznih problemih. Veljal je za zagovornika stroge ločitve med tako imenovanim demokratičnim socializmom in komunističnim gibanjem ter je posebno rad pisal in govoril o „nevarnosti komunizma“.

Med zadnjo vojno je bil interniran v koncentracijskih taboriščih Dachau, Buchenwald, Auschwitz in drugih, po vojni je najprej živel v Švici, zadnja leta pa v Gracu, kjer je vodil narodnogospodarsko šolo delavske zbornice ter kot docent za socialno politiko deloval na graški univerzi.

Resnica o avstrijskem premoženju v Jugoslaviji

V zvezi z nedavnim obiskom zunanjega ministra dr. Kreiskega v Beogradu, kjer so med drugim razpravljali tudi o medsebojnih gospodarskih vprašanjih in finančnih terjatvah, je pretežni del avstrijskega tiska obširno poročal tudi o tako imenovanem avstrijskem premoženju v Jugoslaviji. Nepoučeni bralec je moral dobiti vtis, da je Jugoslavija protipravno zaplenila avstrijsko imovino na jugoslovanskem ozemlju in je zdaj noče vrniti.

Mnenje drugih:

Avstrijski tisk je ob obisku avstrijskega zunanjega ministra Kreiskega nekoliko spremenil dosednji ton pisanja, kar zadeva Jugoslavijo. Domala vsi listi so konkretno in objektivno spremljali jugoslovansko-avstrijske razgovore, čeprav je za naše pojme nekoliko nenavadna praksa nekaterih redakcij, da so n. pr. objavile samo izvlečke zdravic dr. Kreiskega, medtem ko so zdravnice Koče Popoviča enostavno zamolčali, ali pa so celo „redakcijsko obdelali“ zaključni komunikacije in mu s tem dali lasten vsebinski poudarek, oziroma ga nekateri listi sploh niso objavili.

Razveseljiva novost v tokratnem pisanju avstrijskega tiska o Jugoslaviji je misel, ki jo je izrazil več časopisov obeh vladnih strank, namreč, da se v jugoslovansko-avstrijskih odnosih odpira novo obdobje, da razlike v družbenem in političnem sistemu ne morejo biti ovira za dobre sosedne odnose in da med Jugoslavijo in Avstrijo ni vprašanj, ki bi jih ne bilo mogoče rešiti v duhu dobrih sosedov z razgovori.

Zelo zanimivo je razglabljanje Oskarja Pollaka, ki je funkcionar v vladni socialistični stranki Avstrije, o odnosih med obema državama. Pollak ugotavlja, da si želi Avstrija kot najvzhodnejša dežela Zahoda dobre odnose z vsemi deželami in meni, da „je Beograd v pravilni zunanje-politični dejavnosti Avstrije, zato najinteresantnejša postaja za aktivno diplomacijo“.

Seveda bi bilo nesmiselno delati si utvare, da je bil tisk sosedne republike vseskozi koristen med obiskom dr. Kreiskega v Jugoslaviji. Katoliška „Die Furche“ je n. pr. objavila daljši članek v grobem in žaljivem protijugoslovanskem tonu. Toda tudi če izvzamemo napade take vrste, bi morali opozoriti na tri težnje, ki so prišle v avstrijskem tisku do izraza med obiskom dr. Kreiskega v Jugoslaviji:

Nacionalistični tisk je izrabil priložnost za to, da je napadel koroške Slovence oziroma njihove zahteve po uresničitvi in spoštovanju člena 7 državne pogodbe, ki zagotavlja jugoslovanskima manjšinama nacionalni obstoj in spoštovanje njihovih manjšinskih pravic. (Volkszeitung, Neue Front, Kärntner Nachrichten itd.)

Do izraza je prišla v delu tiska tudi težnja, ki v avstrijski publicistiki ni nova, namreč, „da je jugoslovanska državna politika eno, nacionalistična prenapetost Ljubljane pa drugo“. Na podlagi takih teorij, ki so deloma tudi teorije uradne vladne politike, vsaj v preteklosti, so se n. pr. Salzburger Nachrichten spustile celo v razglabljanje o personalnem sestavu jugoslovanske vladne delegacije in v tej zvezi „odkrile nesoglasja“ med Beogradom in Ljubljano, kar zadeva manjšinsko politiko. Odveč bi bilo opozarjati na nesmiselnost takih insinuuacij, ki lahko škodujejo le avstrijski diplomaciji, kolikor bi jih le-ta jemala resno.

Tretja težnja, ki jo je pokazal del avstrijskega tiska, ko je ponatisnil poročilo uradne agencije APA, pa je: Jugoslavija je dvignila roke od manjšinskega vprašanja, ki je izključna notranja stvar Avstrije. Jugoslovansko stališče, naj se manjšinski problem korektno urejuje med avstrijsko republiko in med predstavnikoma jugoslovanskih manjšin, ki so njen sestavni del, je bil nekaterim listom (Nenes Österreich, Wiener Kurier, Kurier itd.) povod za to, da so v naslovih senzacionalistično na najrazličnejše načine parafrazirali stavek, ki ga je objavila uradna avstrijska agencija APA: „Med razgovori je Jugoslavija priznala, da je uresničitev želja slovenske manjšine v Avstriji notranja stvar Avstrije.“ Tudi v tem primeru je odveč poudarjati zmotnost takega razlaganja jugoslovanskega stališča, ki je jasno, nedvoumno, logično in lojalno: Jugoslavija je kot matična država manjšin, ki prebivata v Avstriji in kot podpisnica avstrijske državne pogodbe živo in neposredno zainteresirana, da se čimprej zadovoljivo uredi položaj jugoslovanskih manjšin v Avstriji, v smislu medvezela in ki so formulirane v členu 7 državne pogodbe, način, kako urediti to vprašanje, pa je stvar manjšinskih predstavnikov in dunajnarodnih obveznosti, ki jih je Avstrija preske vlade, kajti za nas je manjšina oziroma

Dejansko pa se je Avstrija v državni pogodbi izrecno odpovedala temu premoženju in prevzela obveznost, da bo s svoje strani plačala odškodnino avstrijskim državljanom, katerih imovina je pripadla Jugoslaviji.

O tem vprašanju je na nedavni fiskovni konferenci govoril tudi minister Kreisky ter ponovno opozoril na dejstvo, da se je Avstrija nekdanji avstrijski imovini v Jugoslaviji odpovedala v državni pogodbi. Izresno je poudaril, da avstrijska delegacija med svojim bivanjem v Beogradu ni skušala doseči spremembe tozadevnih določil, marveč se je pogajala le o raznih finančnih terjatvah med obema državama.

Predsednik jugoslovanskega zunanjega ministrstva Kunc pa je na tozadevno vpra-

šanje odgovoril, da je dr. Kreisky točno povedal, o čem so se razgovarjali in do kod so prišli na sestanku v Beogradu. „Posebno važno je, da je jasno in uradno izjavil in pojasnil, zakaj ne moremo govoriti o vprašanju avstrijskega imetja. To je važno zato, ker so bili na podlagi pisanja dela avstrijskega tiska avstrijsko prebivalstvo in zainteresirani napačno poučeni in so lahko dobili vtis, da gre za neko avstrijsko pravico, ki je ni moč realizirati zaradi negativnega stališča Jugoslavije, kar je vzbudilo pričakovanja, ki zanje ni nobene podlage, in je hkrati po nepotrebnem povzročalo hudo kril.“ Na koncu je Kunc dejal, da je škoda, da so tudi tokrat številni avstrijski listi, ko so priobčili izjavo dr. Kreiskega, izpustili prav ta njen del, ki je važen.

Občinske volitve na Štajerskem in Predarlsem

Ob razmeroma visoki udeležbi so zadnje nedeljo volili občinska zastopstva v 845 občinah Štajerske in 62 občinah Predarlse. Komentarji o izidu volitev so kot običajno taki, da je — če bi hoteli verjeti posameznim strankarskim glasilom — zmaga vsa-ka stranka, čeprav se v bistvu ni dosti spremenilo.

Na Štajerskem je dobila ÖVP 235.372 glasov in 5661 mandatov, dočim je pri zadnjih občinskih volitvah leta 1955 imela 232.118 glasov in 5727 mandatov; SPÖ je tokrat dobila 227.591 glasov in 2989 mandatov (leta 1955: 226.811 — 3088); FPÖ tokrat 27.444 glasov in 315 mandatov, KPO pa 13.915 glasov in 44 mandatov (leta 1955: 13.631 — 45). Primerjava pri FPÖ z letom 1955 ni mogoča, ker je v večini občin tokrat nastopala šele prvič samostojno.

Na Predarlsem je za ÖVP glasovalo 59.412 volilnih upravičencev in je dobila 656 mandatov, medtem ko je leta 1955 dobila 52.845 glasov in 629 mandatov; SPÖ je tokrat dobila 26.151 glasov ter 219 mandatov (leta 1955: 24.010 — 215); FPÖ zadnje nedelje 19.723 glasov in 173 mandatov (pri zadnjih volitvah: 15.441 — 153), KPO

pa tokrat 876 glasov oziroma 1 mandat (leta 1955: 1939 glasov — 5 mandatov).

Izid volitev torej ne predstavlja nobene presenečenja ali „političnega plaz“ in je ÖVP-jevsko zmagovalje zlasti na Štajerskem precej dvomljivo značaja. Sicer je dobila nekaj več glasov, vendar je treba upoštevati, da pridobljeni glasovi v resnici niso pridobljeni na novo, marveč prihajajo v pretežni meri iz tistih občin, kjer sta pri volitvah leta 1955 nastopali ÖVP in FPÖ s skupnimi listami, tokrat pa so se dotični glasovi razdelili na obe stranki posebej in tako dovedli do navidezne „zmage“. Dejansko pa je na Štajerskem, če prištejemo še glasove iz Graza, kjer so bile občinske volitve že lani, najmočnejša stranka SPÖ.

Pa tudi na predarlsem ni mogoče govoriti o „prepričljivi zmagi“ ÖVP, kakor tudi ne o „uničujočem porazu“ SPÖ, ker sta v primerjavi z občinskimi volitvami leta 1955 obe strani pridobili na glasovih in mandatih. Edino za KPO so bile volitve na Predarlsem res usodne, saj je zgubila več kot polovico glasov in si je od prejšnjih petih mandatov obdržala le še enega samega.

GOSPODARSKE VESTI

Za gradnjo letališča v Beogradu bodo letoš investirali 1.850.000.000 dinarjev. Pričakujejo, da bo letos dograjena cela vzletna steza, ki bo dolga skupno 30.000 m in bo lahka sprejela 45 letal na uro. Oprema za letališče bo najmodernejša. V kratkem bodo začeli graditi novo letališče pri Dubrovniku, v načrtu pa so tudi nova letališča pri Sarajevu, Ljubljani, Skoplju, Splitu in Reki, dočim je novo letališče pri Zagrebu že v gradnji.

Sejem domače obrti v Münchnu pa se ga bo poleg nemških podjetij tudi 30 drugih držav. Skupinsko bodo na sejmu zastopane Balgarija, Grčija, Jugoslavija, Poljska in Romunija; sodelovale bodo tudi države Bližnjega in Daljnega vzhoda ter Afrike.

Industrijska proizvodnja na Švedskem, ki je preživela skoraj dveletno stagnacijo, se je lani povečala za okoli 3,5 %. Povečanje je bilo doseženo v zadnjih dveh tromesečjih, ko se je proizvodnja povečala za 5 oz. 8 odstotkov v primerjavi z letom 1958.

Davizne rezerve držav Skupnega trgja so konec leta 1959 znašale 11,8 milijarde dolarjev, kar pomeni v primerjavi z letom 1958 zvišanje

za 1,2 milijarde, v primerjavi z letom 1957 pa celo za 3,7 milijarde dolarjev.

Trgovinski primanjkljaj Indije je znašal leta 1959 2,3 milijarde rupij in se je torej napram letu 1958 povečal za tri stot milijonov. Uvoz se je lani povečal za 11 % in je znašal 8,69 milijarde, izvoz pa le za 7 % in je dosegel vrednost 6,26 milijarde rupij.

Uvoz kmetijskih pridelkov v Združeno državo Amerike je v letu 1959 znašal vrednost 4 milijard dolarjev, kar predstavlja 29 % vsega ameriškega uvoza. S tem so ZDA po obsegu uvoza kmetijskih pridelkov na drugem mestu za Veliko Britanijo.

Pridelak sladkorne pese v Italiji je lani dosegel 11,4 milijona ton, to je za 3,711.500 ton več kot v letu 1958. Ti podatki kažejo, da prispejuje v Italiji gojitvi sladkorne pese čedalje večji pomen.

Tovarno elektrotehničnih izdelkov gradijo v Iraku s pomočjo Sovjetske zveze. Tovarna bo popolnoma avtomatizirana in bo znašala njeno zmogljivost 15 milijonov žarnic in 2 milijona svetilnih cevi. Potrebno steklo bo tovarna proizvajala sama.

Potrošnja električne energije naglo narašča

Po podatkih v poročilu OEEC (to je organizacija za gospodarsko sodelovanje v Evropi) se je potrošnja električne energije v zahodnoevropskih državah dvignila v zadnjih desetih letih za 130 odstotkov. Poraba vse pogonske energije, torej ne samo električne v industrijske namene, je v 10 letih, to je računano do leta 1958, napredovala za 47 odstotkov, industrijska proizvodnja pa se je dvignila za 93 odstotkov.

V Zahodni Evropi je leta 1958 proizvodnja električne energije dosegla 450 milijard kWh, od tega 180 milijard v hidrocentralah

bi morala biti manjšina subjekt, most, ki spaja dve sosednji državi, ne pa predmet pogajanj dveh vlad.

V splošnem vzeto torej lahko rečemo, da je velik del avstrijskega tiska tokrat napravil korak naprej v smeri večjega realizma, ki ga je pokazala avstrijska vlada.

„Delo“, 3. 4. 1960, Ljubljana

PO ŠIRNEM SVETU

Dunaj. — Prejšnji teden je ÖVP uradno sporočila, da bo finančni minister Kamitz odstopil ter prevzel mesto predsednika Narodne banke. Zdej se v krogih stranke bavijo z vprašanjem nasledstva in pripisujejo trenutno največ izgledov sedanjemu šefu proračunskega oddelka v finančnem ministrstvu dr. Heiligensetzerju. Hkrati pa se na Dunaju širijo tudi vesti o bližnjem odstopu kanclerja Raaba.

Moskva. — Zahodnonemško veleposlaništvo v Moskvi je pred nedavnim poslalo nekemu sovjetskemu državljanu, ki je bil med zadnjo vojno v službi nacističnih okupatorjev in je bil zaradi tega do leta 1956 zaprt kot vojni zločinec, nacistično odlikovanje s kljukastim križem ter potrdilo, da je odlikovan v imenu Hitlerja. Sovjetsko zunanje ministrstvo je proti temu postopku zahodnonemškega veleposlaništva ostro protestiralo ter je v tozadevni noti rečeno, da to pomeni grobo žalitev narodov Sovjetske zveze.

Varšava. — Na podlagi desetdnevni razgovorov so v Varšavi sklenili prvi kubansko-poljski trgovinski in plačilni sporazum.

Njasa. — Predsednik prepovedanega afriškega nacionalnega kongresa Njase dr. Banda se je sestal z britanskim ministrom za kolonije in guvernerjem Njase Armitageom. Sestanek je bil posvečen razgovorom o ustavni reformi v centralni afriški federaciji, ki jo sestavljajo severna in južna Rodezija ter Njasa. Afriški nacionalni kongres zahteva samoupravo in izstop Njase iz federacije.

Budimpešta. — Ob nedavnem nacionalnem prazniku Madžarske je prvi sekretar CK Madžarske socialistične delavske partije Janos Kadar v slavnostnem govoru poudaril, da je Madžarska v zadnjih 15 letih dosegla pomembne uspehe v gospodarskem razvoju. Dejal je, da ji je uspelo povečati industrijsko proizvodnjo za trikrat, kmetijsko proizvodnjo pa za 15 odstotkov; narodni dohodek se je v zadnjih desetih letih povečal za 200 odstotkov.

Washington. — Ameriški predsednik Eisenhower je izjavil, da bo proučil možnost, da bi v oktobru odpotoval v Afriko, kjer bi se ob tej priložnosti udeležil tudi proslave dneva neodvisnosti Nigerije.

Kairo. — Pred nekaj dnevi je bilo v Kairu posvetovanje začasne alžirske vlade, na katerem so govorili o nadaljnjem osvobodilnem boju alžirskega naroda. Sestanka so se udeležili podpredsednik vlade in zunanji minister Krim Belkasem, minister za oborožitev Hafiz Busuf, finančni minister Ahmed Francis ter stalni alžirski delegat v Arabski ligi Teufik el Medani. Zadnji se je po razgovorih sestal z generalnim tajnikom Arabske lige Abdelom Kalekom Hasuno, kateri je potem izjavil, da sta razgovorjala o „vseh vidikih alžirskega vprašanja kakor tudi o sredstvih za krepitev boja alžirskega naroda“.

Trst. — Promet v tržaškem pristanišču se je tekom meseca marca močno povečal ter dosegel skupno 260.000 ton, kar je za 90.000 ton več kot meseca februarja ter 130.000 ton več kot meseca marca lani. Celotni promet v prvem četrtletju tega leta je znašal 585.000 ton. Kljub ugodnemu razvoju prometa v zadnjih mesecih pa se skrbi pristojnih krogov niso zmanjšale ter posvečajo pristaniškemu prometu še vedno veliko pozornost.

Pariz. — Na dvodnevem zasedanju obrambnih ministrov držav-članic Atlantskega pakta so razpravljali o vprašanjih koordiniranja v proizvodnji orožja in zboljšanju sistema, ki naj bi omogočil učinkovitejšo vezbanje čet včlanjenih dežel. Najbolj aktiven je bil na sestanku zahodnonemški obrambni minister Strauss, ki je zahteval, naj bi Zahodni Nemčiji v okviru Atlantskega pakta omogočili vojaške baze na ozemljih včlanjenih držav, kjer bi lahko izvežbala svoje čete tudi v ravnanju z raketnim orožjem.

Zaključna prireditev na Kmetijski šoli v Podravljah

Ob lepem vremenu so se zadnje nedelje popoldne zbirali ljudje v Podravljah, kjer so gojenci Kmetijske šole pripravili svojo letošnjo zaključno prireditev, da se pred odhodom na domove predstavijo širšemu krogu naših ljudi in pokažejo, kaj so se naučili v mesecih svojega šolanja. In priznati je treba, da bivanja v Podravljah niso pustili neizkoriščenega, marveč so pridno „prišli za delo“ in si pod vodstvom svojih učiteljev prilastili kopicico znanja, ki jim bo mnogo koristilo v bodočem življenju. Tukaj niti ne gre le za znanje, ki jim ga je šola posredovala v kmetijski stroki; učili in naučili so se veliko koristnega tudi na drugih področjih, ki igrajo v danšnjem času prav tako važno vlogo, saj se v življenju more uveljaviti le tisti, ki je splošno izobražen in široko razgledan, da se lahko spoprime z vsakimi težavami in se more znajti v različnih razmerah, pred katere je postavljen.

Kmetijska šola v Podravljah ima svoj učni načrt prilagojen prav tej vsestranski izobrazbi našega kmečkega naraščaja in ima pred ostalimi kmetijskimi šolami to prednost, da je njen učni načrt prilagojen razmeram, v katerih živi in dela naš mali in srednji kmet. Za našega človeka pa ima poleg vsega drugega še glavno prednost v tem, da posreduje šolanje v domačem slovenskem jeziku in tako v mladem kmečkem fantu vzbuja in utrjuje ljubezen do materine govorice.

Kako žejno vpija naš kmečki naraščaj vase lepote slovenskega jezika, je pokazala tudi prireditev zadnje nedelje, ko so se gojenci obeh letnikov predstavili številnim obiskovalcem s pestrim in res dobro podanim kulturnim sporedom. Morda smo bili najbolj presenečeni ob nastopu pevskega zbora in je treba priznati, da je Folli Hart-

mann kot pevovodja v razmeroma kratkem času zelo uspešno izvežbal fante — ne glede na to, koliko je eden bolj ali manj obdarjen z darom petja — v izredno dobro upet zbor, ki se bo ob nadaljnjem vežbanju lahko meril z marsikatero drugo pevsko skupino. Pesmi, ki so jih zapeli, so bile za pičlo odmerjeni čas vaj brez dvoma zahtevne, kljub temu pa podane z dovršenostjo, ki je splošno presenečala.

Dobro obvladanje slovensčine je prišlo do izraza že pri recitacijah (Gregorčičeva: Bratje v kolo se vstopimo, Župančičeva: Vseh živih dan, in Kajuhova: Ko človek bo človeka prepoznal), posebno pa v Delakovi kolektivni drami na besede Ivana Cankarja

pa se z njim tudi upiramo sili in krivici ter, kakor on, rušimo hišo laži in hinavščine.

Kljub zelo skromnim odrskim razmeram so gojenci dali drami živo vsebino in podajali umotvor velikega glasnika naših dni Ivana Cankarja tako doživeto, da je postalo v dvorani — ki so jo napolnili številni obiskovalci, med katerimi so bili tudi starši gojencev — marsikatero oko rasno. Nikaikor nečemo zmanjševati igralskih sposobnosti drugih, vendar lahko rečemo, da je Ferdi Kulnik v glavni vlogi pokazal izredno talentiranost in bi ob še bolj skrbni pripravi ter predvsem boljših tehničnih možnostih lahko uspešno podajal lik hlapca Jerneja tudi v najboljši igralski družini.

Pevski zbor „Lira“ iz Kamnika

POJE NA KONCERTIH

v soboto, 9. aprila 1960:

v **LOČAH** pri Pušniku ob 8. uri zvečer

v nedeljo, 10. aprila 1960:

v **DOBRLI VASI** v Narodnem domu ob 1/2 3. uri popoldne,
POD JERBERKOM pri Kreuzwurtu ob 1/2 8. zvečer.

Ljubitelji slovenske pesmi od Zilje do Pliberka! Spet vas čaka lep kulturni užitek. Pridite in prisluhnite „Liri“, ki goji zborovsko petje že 78 let!

Slovenska prosvetna zveza

„Jernejeva pravica“, v kateri so nastopili vsi gojenci in občuteno izpovedali tragično povest o hlapcu Jerneju, ki je hodil po svetu in zaman iskal pravico, dokler si je ni sam vzela. Danes je ta Cankarjeva povest, ki je prevedena v mnoge svetovne jezike, povsod v svetu, ne glede na jezik, v katerem je pisana, večno živa povest o ponižanih in tlačanih, živa izpoved razžaljenih in pravice okrađenih. Koroški Slovenci pa gledamo v hlapcu Jerneju tudi svojo lastno zgodovino in preteklost, vidimo stoletno borbo za pravice in enakopravnost, hkrati

Če omenimo še Selski trio, ki je med odmoru zaigral poskočne melodije, potem bi bilo s tem povedano, kar je treba na kratko povedati o kulturnem sporedu nedeljske prireditve. Vsekakor je spored pokazal, da posvečajo na Kmetijski šoli v Podravljah veliko pozornosti tudi kulturnemu izživljanju, za katerega je tudi med kmečkim naraščajem veliko zanimanja — čeprav mnogi mislijo, da je današnji mladini le za motorna vozila (le mimogrede omenimo, da so gojenci šole napravili tudi šoferski izpit!). (Konec na 4. strani)

Od kod imamo abecedo?

Če so hoteli ljudje v starih časih karkoli zapisati ali poslati pisano sporočilo, so besede upodabljali z risbami. Nekateri so jih zarezovali v drevesno skorjo, kot n. pr. Indijanci, drugi so jih „krojili“ v mehko glino, keratka, uporabljali so material, ki je bil najbolj pri roki.

Tudi stari Egipčani so se še dolgo potem, ko so se že naučili izdelovati papirus, ki velja za predhodnika današnjega papirja, posluževali slikopisa.

Kitajci še danes pišejo na ta način: Vsak od njihovih skrajno lepo in skrbno narisanih znakov pomeni besedo. Torej je zelo malo verjetno, da izvira naša pisava iz te dežele vzhajajočega sonca.

Že pred nekaj tisoč leti pa se je pričela v deželah Srednjega vzhoda slikovna pisava razvijati v črkopis. Preproste poteze, ki so predstavljale posamezne pojme ali predmete, so se vedno bolj poenostavljale, dokler se končno niso povsem spremenile v črke. Vsaki črki so dali svoj glas, zapopaden v besedi, ki jo je slika predstavljala.

Žal ne vemo, ali je črkopis nastal ločeno v posameznih državah Srednjega vzhoda ali so ga prevzeli narodi drug od drugega in ga nato razvijali naprej. Nekateri trdijo, da so ga pričeli prvi uporabljati Feničani, čeprav je prav tako mogoče, da so ga tudi oni prevzeli od kakega drugega naroda in samo razširjevali njegovo uporabo.

Feničani so bili trgovci, ki so prebivali na današnji sirijski in libanonski obali. Obiskovali so najrazličnejše dežele, jadrli so celo v Veliko Britanijo, da so tamkaj kupovali kositer, ki so ga tedaj kopali v rudnikih v Cornwallu. Slikopis je bil kajpak za te poslovne ljudi mnogo prepočasen. Saj je končno res nerodno narisati na račun šest rac, osem prašičev ali dvanajst vreč riža.

Nekateri znanstveniki menijo, da so prevzeli Feničani črkopis od Krečanov, drugi zopet, da so ga prevzeli od Egipčanov oziroma od Sirijcev. Kakorkoli pa je že bilo, Feničani so, kamorkoli so prišli, seznanjali ljudi s črkopisom in veljajo zato za predhodnike naše abecede.

Zgodnji Grki so črke, ki so jih prevzeli od Feničanov, sestavili v abecedo. Nekatere so spremenili, dodali znake za samoglasnike in črke tudi imenovali: alfa, beta, gama..., od tod beseda alfabet in za naš A, be, ce — abeceda.

Rimljani so svoja dejanja kaj radi ovekovjevali v kamen. Šele pozneje so se naučili od Grkov abecede, ki pa so jo tako zelo spremenili, da je skoraj ni bilo mogoče več spoznati.

Latinsčina, uradni jezik Rimljanov, je postala tudi uradni jezik vse zahodne Evrope in z njim se je razširila tudi latinska abeceda, ki jo uporabljamo še danes.

22 milijonov šilingov

letne podpore za slavnostne igre v Salzburgu

Medtem ko so potrebovali za izvedbo slavnostnih iger v Salzburgu leta 1959 le 12 milijonov šilingov izredne podpore, so te potrebe za letošnje leto narasle že na 22 milijonov šilingov, ki jih bodo morali — kot je povedal salzburški župan — kriti država, dežela, mesto in sklad za pospeševanje tujskega prometa.

Nagrada Johanna Straussa

Ministrstvo za pouk je ustanovilo posebno nagrado Johanna Straussa, ki jo bo minister za pouk podeljeval avstrijskim komponistom za izredne uspehe na področju vesele glasbe. Nagrada, ki bo znašala 20.000 šilingov, bo povezana tudi s posebno medaljo.

Janko Pleterški:

Materinščina otrok in pouk na koroških osnovnih šolah

(PONATIS IZ „ZBORNKA KOROŠKE“)

Odpravil je tudi obvezni pouk slovensčine na višjih stopnjah in slovensčino degradiral na položaj fakultativnega predmeta. Do 7. oktobra 1958 je bilo izvedeno s strani nemških nacionalističnih organizacij in posameznikov organizirano odjavljanje otrok od slovenskega pouka. 11. novembra 1958 je deželni šolski svet z odlokom LSR Zl. 5468/58 dal staršem možnost, da že odjavljene otroke ponovno prijavijo za slovenski pouk. S tem so šolske oblasti hotele nekoliko ublažiti porazni vtis, ki so ga zapustili kampanja za odjavljanje od slovenskega pouka in njeni rezultati.

Tedaj ti rezultati tudi niso bili v podrobnosti objavljeni, nedvomno zato, ker so le preveč razkrivali nedemokratični značaj novih nezakonitih ukrepov na šolah južne Koroške. Šele potem, ko je novo, samovoljno ustvarjeno dejansko stanje potrdil novi zvezni zakon o manjšinskem šolstvu na Koroškem, je šolska oblast podrobno objavila te rezultate v „Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten“, marec/april 1959, št. III/IV. Šele zdaj je javnost tudi izvedela, kakšen je bil učinek omenjenega odloka

od 11. novembra 1958 o možnosti ponovne prijave za slovenski pouk.

Tukaj ponatiskujemo splošni pregled stanja na dvojezičnih šolah, kakor je bilo po novih odlokih ustvarjeno v šolskem letu 1958/59. Posamezni stolpci v tabeli pomenijo naslednje:

O — odjave od slovenskega pouka na osnovi odloka z dne 22. 9. 1958

P — ponovne prijave za slovenski pouk na osnovi odloka z dne 11. 11. 1958

N — učenci, ki imajo pouk samo v nemščini

NS — učenci, ki imajo dvojezičen, nemško-slovenski pouk

Šmohor	440	430	4	426	14
Celovec-okolica	2.585	1.953	38	1.915	670
Beljak-okolica	4.468	4.003	86	3.917	551
Velikovec	5.029	3.986	85	3.901	1.128
Glavne šole v:					
Šmohorju	77	71	—	71	6
Celovcu-mesto	115	91	—	91	24
Beljaku-mesto	60	54	—	54	6
Skupaj	12.774	10.588	213	10.375	2.399

V tej statistiki niso obsežene vse šole, ki jih uredba od 3. oktobra 1945 določa kot dvojezične. Izpuščeno je deset osnovnih šol v neposredni celovški okolici, kjer dvojezičnega pouka nikoli niso izvajali in kate-

re avstrijska statistika, razen v prvih povojnih letih, redno izpušča pri pregledih o dvojezičnih šolah.⁵⁾ Navedeni podatki upoštevajo 98 osnovnih šol in 12 glavnih šol.

Nepoučen bralec teh rezultatov bi si jih morda lahko razlagal, da so od slovenskega pouka bili odjavljeni poč nemški otroci, medtem ko so otroci slovenskih staršev zajeti v številu tistih 2399 učencev, ki so še naprej ostali pri nemško-slovenskem dvojezičnem pouku. Drugi zaključek, ki bi si ga bralec lahko ustvaril, bi bil, da je spriču majhnega odstotka slovenskih otrok prav-

zaprav razumljivo, da so na Koroškem oblasti odstopile od načela splošne dvojezičnosti v šolah, saj je za takšno dvojezičnost naravna potreba tedaj, kadar je število otrok obeh jezikov približno enako. Oba tečajna zaključka pa sta napačna! Ti rezultati pomenijo le, da so pod germanizacijskim pritiskom bili od slovenskega pouka odjavljeni v zelo velikem številu tudi otroci slovenskega materinskega jezika!

Najlaže bi to bilo dokazati, če bi imeli na razpolago zanesljive podatke o materinščini otrok na dvojezičnih šolah. Takšnih zanesljivih podatkov žal ni, ker avstrijski splošni popisi ne ugotavljajo materinščine prebivalstva, interne ankete šolskih oblasti pa nimajo značaja znanstvene objektivnosti, marveč so zasnovane na subjektivni oceni posameznih učiteljev. Tudi avstrijskemu popisu prebivalstva leta 1951, ki je ugotavljal občevalni jezik, ni mogoče priznati znanstvene objektivnosti, ker je celotni sistem in način izvajanja težil za kar največjim zmanjšanjem števila ljudi s slovenskim občevalnim jezikom.⁶⁾ Edina prednost podatkov tega štetja je, da so izključno avstrijsko delo in da torej vsaj takšnih Avstrija ne more izpodbijati.

(Nadaljevanje sledi)

⁵⁾ To so šole Dholica [Teuchelsberg], Ribnica [Reinnitz], Pokrče [Poggersdorf], Škofji dvor [Pischeldorf], St. Jakob ob cesti [St. Jakob an der Strasse], St. Tomaž na Cilberku [St. Thomas am Zeiselberg], Timenica [Timenitz], Veltrin [Viktring], Zrelac [Ebenfall], Trdnja vas [Hörtendorf].

⁶⁾ Prim.: Vladimir Klemenčič: Avstrijski popis prebivalstva leta 1951 in koroški Slovenci. Naši razgledi, 8. oktobra 1955, števil. 19, str. 457—459.

Zaključna prireditev na Kmetijski šoli v Podravljah

(Nadaljevanje s 3. strani)

Spet se zapirajo vrata na Kmetijski šoli v Podravljah in skupina mladih kmečkih fantov odhaja na svoje domove, da v praksi izkoristijo znanje, ki so si ga pridobili na šoli. Odhajajo z dragoceno dediščino, ki jih bo spremljala na nadaljnji življenjski poti ter jim mnogo koristila pri delu in trudu za vsakdanji kruh in za uspešni razvoj domače kmetije. Odhajajo z znanjem, ki je zgrajeno na sodobnih oblikah kmetijstva, hkrati pa zapuščajo šolo s spoznanjem, da narekuje razvoj kmetijstva tako pri nas kakor tudi v svetu čedalje bolj potrebo po medsebojnem sodelovanju proizvajalcev.

Ob koncu šolskega leta lahko ugotovimo — kakor je v pozdravnem nagovoru poudaril ravnatelj šole ing. Einspieler — da je naša Kmetijska šola v Podravljah v letih od ustanovitve pa do danes v polni meri izpolnila zadane nj naloge in da si kljub velikim težkočam ter brez sleherne podpore s strani države ali dežele uspešno utira pot vsestranskega razmaha in napredka. Ugled šole ni prodir le v naše vasi, temveč je segel tudi daleč izven slovenskega in dvojezičnega ozemlja Koroške, o čemer pričajo številni strokovni obiski iz severnih predelov dežele ter izjave strokovnjakov in uradnih predstavnikov, ki so si ogledali vzorno ureditev šole in njenega gospodarstva, ki pod vodstvom upravnika ing. Nachbarja nudi edinstvene možnosti za praktično izpolnitev teoretičnega pouka. Zato se pridružujemo pozivu ravnatelja, da bi širom naše zemlje z vsemi silami podprli stremljenje za vsestranski razmah in napredek Kmetijske šole v Podravljah, podprli prizadevanja za strokovno izobrazbo našega kmečkega naraščaja!

Iztrebljanje slovenščine iz cerkva

Kakor je znano iz zgodovine preteklih desetletij so k hitrejšemu raznarodovanju koroških Slovencev v precejšnji meri doprinašali tudi nemško nastrojene krški cerkveni knezi. Preradi so ustrezali šovinističnim priganjačem v deželi, ki so preganjali slovenščino iz šol in uradov ter jo hoteli iztrebiti tudi iz cerkve. Višja cerkvena oblast je z vsem svojim vplivom podpirala nemški življenjski jezik, v začetku zlasti zelo močno v župnijah na jezikovni meji. Pozneje pa tudi v krajih, ki so bili pred malo desetletji še popolnoma slovenski. Sami niso smatrali za potrebno, da bi znali jezik slovenskih vernikov ter niso imeli razumevanja za duhovne potrebe naroda, za katerega bi morali skrbeti. Znana je borba nekaterih odločnih in zavednih slovenskih duhovnikov za slovenske matrike in slovensko uradno dopisovanje s škofijskim ordinariatom, kakor tudi boj za slovensko poučevanje verouka. Omenili bi lahko iz prejšnje dobe še reakcionarne škofijske odredbe glede šol, kajli v času konkordata je imela cerkev skoro edina vso moč in nadzorstvo nad šolami v svojih rokah. Tipična pa je predvsem nedavna odredba knezoškofijskega ordinariata o nemškem pouku verouka tudi za slovenske otroke.

Ni čuda, da je najprej utihnila slovenska pridiga in pesem v obmejnih župnijah in slovenski otrok ne sliši več slovenske besede pri verouku. Močno je okrnjena slovenščina tudi v župnijah, ki jih je pred nedavnim naseljevalo skoraj izključno slovensko prebivalstvo in se danes slišijo nemške pridige tudi v cerkvah, v katerih jih ljudje doslej še niso pomnili. Prerada ustreza cerkev zahtevam nemških nacionalcev in kar je še bolj žalostno, odpadnikom slovenskega ljudstva, torej potomcem slovenskih staršev, po nemškem jeziku v verskem življenju ter je tako vključena v službo germanizaci-

je. Lahko bi navedli zanimive številke o nenaravnem in nemoralnem nazadovanju slovenščine v cerkvah po cerkveno-uradnih knezoškofijskih šematizmah iz zadnjih desetletij.

Nekaterim nepoboljšljivim narodnim nestrpnostem pa je preganjane in marsikje docela ali skoraj popolnoma izpodrinjene slovenščine še vedno preveč. Na žalost se za okrnjevanje jezika, ki ima tisočletno domovinsko pravico na tej zemlji, najbolj zaganjajo tudi oni, ki so zatajili, da jih je rodila slovenska mati, čemur so v mnogih primerih krivi različni vzroki raznarodovalnega sistema.

Kakor zvemo iz Ledinc v župniji Pečnica, sta pred nedavnim tudi dva predstavnika tako imenovanega Društva staršev zahtevala več nemščine v cerkvi. Predsednik društva orožnik Koreimann in krojač Kattinig, oba sinova slovenskih mater, sta se najprej zglasila na knezoškofijskem ordinariatu, kjer sta predložila tozadevno zahtevo, pozneje pa sta se oglasila tudi pri župniku Barbariču v isti zadevi. Značilno je, da je bil orožnik pri župniku v uniformi, kar napravi vtis, da je hotel s pomočjo moči uniforme podkrepiti svoje prizadevanje. Mislimo, da je naloga orožnika druga, kakor pa delo za germanizacijo. Slišimo tudi, da se trudijo, da bi župnika v Pečnici spravili proč. Koliko bo nadaljnjim ponemčevalnim namenom ta akcija uspela, ni znano.

Če narodni nestrpnosti govorijo o željah in potrebah župljanov po nemškem jeziku v cerkvi, lahko trdimo, da o praktičnih potrebah ni govora, nemščino zahtevajo zgolj iz političnih, germanizatoričnih namenov. Ljudem hočejo naravnost vsiliti nemško bogoslužje z namenom, izrabiiti tudi cerkev kot ponemčevalno sredstvo.

Trgovsko akademijo in šolo so začeli graditi

Na seji Zveze staršev trgovske akademije in trgovske šole v Celovcu, ki je bila minuli teden, so povedali, da pričnejo z gradnjo nove šolske stavbe v začetku aprila ter bodo 29. aprila ob 10.00 uri položili temeljni kamen. Za to slovesnost bodo skupno izdelali spored občina, ravnateljstvo šole in Zveza staršev. Z novim šolskim poslopjem bo ustrezno nujni potrebi, da bodo odpravljene pomankljivosti, pod katerimi v sedanjih šolskih prostorih trpijo učitelji in učenci.

Kakor znano, sta se Zveza staršev in direkcija šole že dolgo prizadevali pri pristojnih mestih, na deželni vladi in pri vladi na Dunaju, ter opozarjali na nujnost gradnje nove in ustrezne trgovske akademije in trgovske šole. Na seji so izrazili željo, da bi nova šola vsaj že v začetku šolskega leta 1961 lahko sprejela v svoje prostore novi naraščaj v trgovinski stroki.

Razen predsednika Zveze staršev Daniela so bili na seji navzoči med drugimi kot gosti župan Ausserwinkler, mestni svetnik Novak, višji študijski svetnik profesor Waschta, profesor dipl. trg. Mostecky, profesor Pauschenwein in profesor Pastyrek.

Obračun velikovške občine ze minulo delovno leto

Iz poročila finančnega referenta na seji mestne občine Velikovec, ki je bila pred nedavnim pod predsedstvom župana Hospa, je razvidno, da je imela občinska blagajna v rednem proračunu 4.952.086 šilingov dohodkov ter 4.746.838 šilingov izdatkov, v izrednem pa 2.284.449 šilingov prejemkov in 1.899.055 šilingov izdatkov. Blagajniški zaključek izkazuje 703.800 šilingov prebitka.

Glavni dohodki občine, to je zemljiški davek, obrtni davek, davek na mezdne vsote, dajatve od pijač in druge pristojbine so znašali 1.654.385 šilingov.

Med postavkami izdatkov je finančni referent med drugim navedel, da je občina izdala za različne šolske gradbene fonde, občinsko šolsko zvezo, za vzdrževanje in obratovanje osnovne in gospodinjske šole vsoto 582.800 šilingov, za kulturne namene 138.000 šilingov, za preskrbo in mladinsko skrbstvo 253.100 šilingov, za zdravstvo 21.400 šilingov. Za gradbene, stanovanjske in naseljitvene namene je potrošila 686.800 šilingov. Za javne naprave je izdala nad 1 milijon šilingov. Iz sredstev izrednega proračuna so nadaljevali kanalizacijo in vodne gradnje, obnovo mestne klavnice ter končno dogradnjo glavne šole, kakor tudi izgraditev dveh osnovnošolskih razredov.

Človekoljubna dejavnost Rdečega križa

Na občnem zboru Rdečega križa za okraj Celovec, mesto in dežela, ki je bil dne 2. aprila, so navedli vrsto zanimivih podatkov, ki govore o koristnem človekoljubnem delu te ustanove. Okrajni urad Rdečega križa Celovec obsega 44 občin s 661 vasi in 137.000 prebivalci. Razpolaga s 50 krajevnimi uradi, 42 pomožnimi kraji za primere nezdod ter z nad 200 prostovoljnimi in 10-timi poklicnimi sodelavci. Stanje članstva obsega 2625 podpornih članov, med temi je 26 pokroviteljev in 1 ustanovitelj.

Leta 1959 sta glavni rešilni urad v Celovcu in krajevni rešilni urad v Feldkirchnu prevozila z rešilnimi avtomobili 270.144 kilometrov, kar je dnevno povprečje po 740 kilometrov. Samo za darovalce krvi, pri 150-tih odvzemanih, so prevozili 22.961 kilometrov. Vozili so 9882-krat, to je povprečno po 27-krat na dan. Med temi so napravili 7287 voženj podnevi in 2595 voženj ponoči. Obsojali pa so na občnem zboru, da so se našli ljudje, ki so slepo in zlonamerno v štirih primerih klicali reševalna vozila. Štirikrat so rešilni avtomobili vozili tudi v inozemstvu, 48-krat pa v druge avstrijske zvezne dežele.

V različne bolnišnice so skupno prevozili 9270 oseb, med temi 6569 obolelih, 2428 ponesečenih in 273 obolelih na nalezljivih boleznih.

V 42-tih krajih za pomoč pri nezdodah, kakor ob jezeru, na glavnem kolodvoru, na velesejmu in pri različnih večjih prireditvah, je Rdeči križ nudil prvo pomoč v 4144 primerih. Razen tega so sodelavci Rdečega križa nudili strokovnjaško pomoč pri 38-tih porodih v rešilnih vozilih ali pa že na domovih novorojenčkov.

V preteklem poslovnem letu je Rdeči križ izvedel tudi štiri tečaje za prvo pomoč. V Celovcu so imeli tečaj z dvajsetimi predavanji po dve uri in en tečaj za pomoč pri porodih, ki so ga izvedli na ginekološkem oddelku deželne bolnišnice.

V okviru karitativne akcije je Rdeči križ podprl 241 pomoči potrebnih oseb z blagom, oblekami in živilskimi darili.

Rdeči križ je važna in pomembna ustanova v službi za rešitev zdravja in življenja ter lajšanja človekovega trpljenja. Pomagaj pomagati Rdečemu križu po svojih močeh tudi ti!

Drobne prometne nesreče s hudimi posledicami

V prejšnjem tednu smo slišali o več prometnih nezdodah, ki so končale z več ali manj hudimi poškodbami za osebe in vozila. Od teh jih nekaj navajamo spet v svari in opomin, da nesreča na cestah niti podnevi niti ponoči ne počiva ter je treba paziti, paziti... Življenje in zdravje je dragocena stvar.

Delavec Alojz Ušnik iz Trnja je prišel s svojim mopedom v bližini vasi Goriče pri Borovljah s ceste in strmoglavil. Pri padcu si je zlomil spodnjo desno gleženj in se poškodoval na obrazu. Ponesrečenega so prepeljali v bolnišnico v Celovec.

Rudarja Harolda Treffnerja je z osebnim avtomobilom zaneslo v bližini Bistrice na Zilji s ceste, zdrvel je na njivo, kjer se je avto prevrnil in obležal s kolesi navzgor. Šofer si je pri tem zlomil levo roko, avtomobil pa je bil močno poškodovan.

Trgovec Alojz Gasser iz Vernberka se je ponoči vozil z osebnim avtomobilom skozi vas Hraš pri Podkloštru. Proti vozeči avtomobilist mu je z nezasenčenim žarometom vzela vid, da ga je zaneslo ter je zaradi tega zadel v drevo ob cesti in nato zavozil na neko njivo. Gasser se je poškodoval in tudi na vozilu je nastala občutna škoda.

Zidar Peter Lambrecht pa se je s svojim mopedom peljal po cesti med Zgornjimi Trušnjami in Velikovcem. Na nekem ovinku ga je zaneslo s ceste, treščil je v telegrafski drog ter se hudo ponesrečil, prelomil si je namreč lobanjo.

Takih dogodkov bi lahko naštevati še in še, v svari in opomin.

Slovensko šolsko društvo

vabi na

zaključno prireditev

gospodinjsko-kuharskega tečaja, ki bo v nedeljo, dne 10. aprila, v hotelu Korotan v Sekiri

Na sporedu: Od 8.00 do 18.00 ure bo odprta razstava s prikazom v tečaju pridobljenega znanja iz kuharske umetnosti ter razstava ročnih del.

Popoldne ob 2.00 uri: **Kulturno-zabavni del:**

uprizoritev enodejanke: „Na stare dni“,
venček narodnih plesov,
petje,
deklamacije in drugo.

Prisrčno vabljeni iz bližnjih in daljnjih krajev!

Velik požar v lesnoindustrijskem podjetju na Brnci

V noči od četrta na petek minulega tedna je tihoto prekinila sirena iz lesnoindustrijskega podjetja Katz in Klump na Brnci v občini Bekštanj. Bil je to klic na pomoč in znak o nevarnosti, ki je vzdramil vaščane in tudi daljnje okoličane iz spanja. Pri znani lesnoindustrijski tvrdki Katz in Klump je nastal velepožar, ki je po dosedanjih ugotovitvah povzročil škodo v višini okoli 4 milijone šilingov.

Nočni stražnik pri podjetju, Gandin, je slišal ob službenem pohodu, približno ob pol dveh ponoči, sumljivo prasketanje v sredi podjetja ležeči sušilni napravi. So se je za neobičajni hrup približje zanimal, je ugotovil, da je požar v sušilni napravi v polnem razmahu ter je bila hala že vsa v plamenih. Kolikor so mu dopuščale moči, je tekel k pisarniški poslopju ter pritisnil na gumb sirene in dal znak o veliki nevarnosti. Najprej so bili na mestu požara obratna požarna bramba, uslužbenci podjetja in bližnji vaščani. Telefonično so obvestili okoliške požarne brambe in v kratkem času jih je prispelo dvanajst. Ogenj se je širil kljub močnemu deževju s silno naglico. Gasilci požarnih bramb so se v ure trajajočem naporu borili proti razproščenim in uničujočim plamenom. Lesene zgradbe niso mogli več rešiti. Ogenj je uničil delavnice ključarjev, mizarjev, tesarjev in električarjev ter mno-

go strojev. Razen tega je zgorelo po 100 kubičnih metrov železniških pragov in rezanega lesa, okoli 200 z oljem prepojenih telegrafskih drogov ter več oljnatih kotlov.

Pogumnemu in načrtnemu delu požarnih bramb je pripisati, da sta ostala nepoškodovana glavna obrata podjetja, žaga in delavnica za prepojevanje. Ker je gasilec uspel, da so obvarovali ta obrata, tudi delo v tovarni ne bo prekinjeno, kar je brez dvoma zelo važno za ljudi, ki so zaposleni v podjetju. V tem primeru se je spet izkazalo, kako važne in koristne so požarne brambe, ki razpolagajo z dobro izvežbani in neustrašnimi gasilci.

Pri tem požaru je bilo nevarno, če bi bil ogenj zajel tudi skladišče za katran, ki ga ima podjetje vskladiščnega v velikih kotlih okoli 100 ton. Ognjeni zublji so se tega skladišča že oprijemali, vendar pa so gasilci storili tvegano dejanje, ko so zlezli na streho skladišča in odstranjevali goreče strešne dele. Uspelo jim je, da so skladišče rešili in niti predstavljati si ni mogoče, kakšna katastrofa bi lahko nastala, če bi se to gasilec ne bilo posrečilo.

Kakor pravijo, je ogenj uničil okoli tretjino obratnih naprav. Škoda je docela krita z zavarovalnino. Vzroka požara v prvih dneh po dogodku še niso dognali.

KOLENDAR

Petek, 8. april: Albert
Sobota, 9. april: Tomaž
Nedelja, 10. april: Cvet. ned.
Ponedeljek, 11. april: Leon
Torek, 12. april: Julij
Sreda, 13. april: Hermeneg.
Četrtek, 14. april: Val. čel.

Časi se spreminjajo in očala z njimi

Očala skozi stoletja - Ali so Eskimi iznajditelji sončnih očal - Optična industrija nekoč in danes

Ali je res uporabljal neki kitajski cesar 2283 let pred našo ero leče iz kremenjaka, topaza, ametista, da bi z njimi opazoval zvezde? Učenjaki dvomijo. Takratni dostojanstveniki so rajši taka poizvedovanja prepuščali sužnjem, da bi jim ti posredovali dognanja. Dejanskega iznajditelja očal, njegovo narodnost in datum ni mogoče ugotoviti.

Ohranjen dokaz so Konfucijevi spisi. Filozof pripoveduje o čevljarju, ki si je popravil slab vid z uporabo dveh leč. Vendar izboljšane vida niso pripisovali optičnim lastnostim stekel, ampak domnevnim zdravilnim sposobnostim. Raziskovalec Marko Polo pripoveduje, da so si v 13. stol. ljudje na Kitajskem pomagali pri čitanju drobnega teksta z lečami.

Čudodelna stekla so bila vokvirjena z roževino ali lepenko. Okoli ušes so jih pritrdili

z držali, ki so bila presneto podobna današnjim.

S pridom so jih uporabljali tudi stari Grki in Rimljani. Z zbirnimi lečami so topili pisane na voščenihih tablicah in z njimi zažigali sovražnikove ladje. Plinij in Aristofan omenjata leče kot zdravniški pripomoček za izžiganje ran.

Mislec Roger Bacon pravi leta 1276, da so zelo primerne za starejše ljudi, kakor tudi za tiste, ki slabo vidijo. Petnajsto stoletje: v Nürnbergu je osnovano prvo združenje ali ceh izdelovalcev očal. Očalarji so postali obrtniki kot so tesarji ali krojači.

Nošenje očal je bilo za srednji vek le modna novost. Ljudje takratne višje družbe so hoteli poudariti svojo vzvišenost in zadovoljiti nečimrnost z očali, ne glede na to, če so jim bila potrebna, ali ne. Tudi oblika je bila bolj nenavadna, leči sta bili okrogli in namješeni na držalnih, ki so se lahko razširili kot škarje.

V naslednjih 200 letih so se očala počasi spreminjala in se slednjič priklopala do oblike, ki jo imajo danes.

Kdo si je omissil sončna očala? Poizvedbe so si enotne, da se je to zgodilo v drugi polovici 16. stol. Človek se je skušal zaščititi pred bleščajočo svetlobo z obarvanim steklom. Prva znana tovrstna očala so bila zelena, naredili so jih v Angliji.

Prvenstvo na tem področju pripada pravzaprav Eskimom, vendar njihovih naprav ne moremo imenovati očal. Severnim narodom je bila borba proti snežni slepoti vsakdanji pojav. Odvečni svetlobi so preprečevali dostop v oko s ščitniki iz lesa ali kosti, ki so jih pripeli na glavo z usnjenimi trakovi ali strunami. Ščitniki so bili oblikovani kot očala, vendar so imeli namesto leč v sredini vodoravno špranjo, ki je omejevala količino odbite svetlobe. Notranjost teh očal so počrnilili in s tem še zmanjšali nevaren vpliv premočnega bleška.

Mnoge ljudi, ki so škilili, so po Evropi zdravili s podobnimi maskami, ki so imele okroglo ali podolgovato odprtino. Na ta način so hoteli prisiliti bolnika, da njegova očesa zavzameta normalni položaj, če hoče videti. Šele leta 1844 so za zdravljenje škilavosti prvič priporočili optično pomagalo — prizme.

Upoštevati je, da so sončna očala včasih sicer primerna, vendar se z nošenjem ne sme pretiravati.

Iznajdbo, ki bi jo optika težko pogrešala, so dvožariščna očala. Odkritje ali točneje uporabo pripisujejo ameriški filozofu in državniku Franklinu.

Sodobna dvožariščna očala se razlikujejo od očal, ki so jih izdelovali po Franklinovem odkritju, predvsem po tem, da jih skoraj ni mogoče ločiti od navadnih. Pri izdelavi in načinu dvožariščnih očal so mnogi optičarji že kar virtuozi. Poglejmo primer violinista, ki je zahteval polmesec v zgornjem zunanjem delu desnega naočnika in enaki polmesec na no-

trani strani, ob nosu levega naočnika. Omenjena izvedba omogoča violinistu, da sledi skozi dolni del stekel notam, a skozi gornji dirigentu, ne da bi moral dvigniti podbradek. Razen dvožariščnih se izdeluje tudi tri in celo štirižariščna očala. S temi prilagodimo vid štirim oddaljenostim.

Korak naprej v neznanu je naredila v 19. stoletju veda o lečah in obnašanju svetlobe. Anglež Young je podal izčrpno poročilo o pojavih astigmatizma (napak, ki povzročajo nepopolno ali medlo predstavo), Nemec Fraunhofer pa je iznašel in razvil metodo za preizkušanje površin optičnih stekel. Mimogrede, te metode so osnovne kontrole optične industrije naših dni.

Vse te naprave in dosežki omogočajo, da dobite za očala pravilne leče, pod pravilnim kotom in v najugodnejši razdalji od očesa. Starejši ljudje se še vedno spominjajo, kako so njihovi sodobniki kupovali očala, ki so „pasala“. In ko so se očala „izrabila“ (nikakor ne zaradi pešanja vida!), so se spet napotili v kako kramarijo po še „neizrabljen“ par. Okvirji očal sledijo modi. Danes so držala iz raznih plastičnih tvoriv in po vzorčku spominjajo na školike. Druga surovina je težka roževina. Zgodovina bi rekla, da se ni dosti spremenilo, saj so pred 500 leti izdelovali okvirje ravno tako iz roževine, ki pa jo je postopoma zamenjalo zlato in očala brez okvirjev.

Obsežna optična industrija nudi danes potrošniku široko izbiro. Najpogosteje srečujemo naslednjih pet vrst očal in leč:

- očala, ki se stalno nosijo. Namenjena so ljudem, ki se jim vid ni poslabšal zaradi starosti, ampak so samo kratkovidni, dalekovidni ali astigmatiki.
- očala za otroke — so zdravilno sredstvo proti škilavosti.
- očala za daljavo.
- očala za delo od blizu.
- dvožariščna očala.

Tam kjer navadna očala odpovedo, uporabljamo kontaktne leče, ki so iz tenkega stekla ali tvoriv. Kontaktne leče se naslanjajo neposredno na roženico pod vekami, jih pa ni prijetno nositi.

Med roženico in lečami je plast tekočine, solz. Leča, solze in roženica imajo približno enako optično gostoto. Če vstavimo lečo, bodo prostor med njo in roženico ter morebitnimi nepravilnostmi ali poškodbami roženice napolnile solze. Svetlobni žarek se bo zaradi enake gostote lomil pravilno.

Iz teh nekaj podatkov, kjer smo le bežno oplazili to ogromno industrijo in znanost, lahko spredite, da so se tudi očala v zadnjih stoletjih močno spremenila, čeravno tega na zunaj skoraj ni opaziti...

Vse iz papirja

V zadnjem času v Združenih državah Amerike izdelujejo predmete iz papirja, ki so čvrsto izdelani in trajni. Ameriški tisk je že pred nekaj meseci pisal o tem, kako je neka bolnišnica dobila bolniško perilo iz specialnega papirja. Tega perila seveda ne perejo, ampak po uporabi odvržejo.

Sedaj so odposlali na tržišče šotore, grelna vreča, ležalnike — vse izdelano iz papirja. Vse te predmete prodajajo z garancijo za eno sezono in imajo to prednost, da so zelo poceni. Napravljeni so iz specialnega papirja, izdelanega iz celuloznih vlaken in vlaken pojačanih z naylonom. Ta papirnat material se lahko zvije in šiva po volji. Je negorljiv in nepremočljiv.

Kaj brizgajo kiti v zrak?

Angleška oceanografa Fraser in Piower z Zoološkega oddelka Britanskega muzeja v Londonu sta z analizo dokazala, da „vodomet“, ki ga brizgajo kiti v zrak, ni ne morská voda niti kondenzirani vodni hlapi iz kitovih pljuč, pač pa drobno mehurjasta pena, ki vsebuje organske snovi in sicer žilave beljakovine. Te vsebujejo tudi fino emulzirano maščobo, ki absorbira veliko dušika. Raziskovalca domnevata, da je funkcija izvržene pene v tem, da pospešuje izločanje odvišnega dušika, ki se nabira v kitovih pljučih, dokler ta plava pod vodno gladino.

Zanimivosti iz znanosti

IN TEHNIKE

Da bi brez operacije določili pravilne diagnoze pri težkih pljučnih obolenjih, je predstojnik oddelka za pljučno kirurgijo v dunajski bolnišnici izdelal napravo, ki lahko z njo posname slike notranjosti prsnega koša. Naprava je v bistvu tanka kovinska cevka, ki ima na enem koncu priključeno maloslikovno kamero s „flešom“. Tako dobi zdravnik, ki polisne cev skozi drobno zarezo v prsni koš, zelo jasne barvne slike obolelega tkiva — uporabili mora seveda najboljčlovejši filmski material. Diagnoza ni več težka in nikoli ne zataja.

Naravoslovci so se že dolgo spraševali, kako lahko morski ptiči, ki dneve in dneve krožijo nad morjem, vzdržijo brez sladke vode. Poskusi z albatrosi, največjimi morskimi ptiči, pa so pokazali, da so živali, ki so njihovi hrani primešali posebno močno osoljene ribe, pričele po največ pol ure izločati velike količine soli iz neke žleze v nosu. Tako ostaja slanost krvi kljub dovanju prekomernih količin soli enaka. Podobne žleze so odkrili tudi pri pingvinih in pri kormoranih.

ne pazi, v nobeni stvari ne pozna mere. Ali bo zbolel ali ga bodo dobili pri njegovem delu, vem, da dela prepovedane reči, a s srcem ni pri stvari, dela, ker morda išče smrt.“ „Dobro ga poznaš,“ sem moral pritrčiti, saj sem nekaj podobnega že sam čutil v vsem Petrovem delu. „Še pred koncem vojne bo umrl.“ Ali je mogoče, da s takšno gotovostjo računa z njegovo smrtjo? „Veš, kaj to pomeni?“ Nisem ji odgovoril, tudi poljubil je nisem, čeprav sem videl, kako je pripravila ustnice v poljub. Strašna je, strašna v svoji ljubezni!

„Ko bom kot direktor velikega industrijskega podjetja nekje v Evropi šel v pokoj, se bom s sinovi vozil od spomenika do spomenika. Vidite, jim bom govoril, tu so vaši očelje in bratje prelivali dragoceno nemško kri, vidite, iz te krvi je zrasla nova Evropa, zrasel je nov svet! Našim sinovom in vnukom bodo ti spomeniki spodbuda, nam, odsluženim vojakom, pa zadoščenje in lep spomin.“

„Položaj na frontah je slabši, kakor je bil, ko sva se zadnjič videla,“ sem rekel, da bi njega in tudi sebe postavil na trdna tla.

„Nikakor!“ me je odločno zavrnil. „Nemška fronta se je še skrajšala, torej je položaj še boljši, Blitzkrieg, to je preživela stvar! Prvi smo mi začeli z njim, prvi smo ga tudi opustili. Pri Stalingradu se je stvar obrnila. Šele tam smo trčili na sovražnika.“

TO IN ONO

O poljedelstvu, živinoreji in perutninarstvu

● Najbolj poljedelski deželi na svetu sta Siam in Turčija. V teh dveh državah ustvarja poljedelstvo 57 odstotkov vsega narodnega dohodka.

● V Angliji pa je komaj 5 odstotkov površine, ki jo obdelujejo poljedelci, kar je najmanj na svetu. Mesta zavzemajo v Angliji skoraj 13 odstotkov celotne površine dežele.

● Največ mleka od vseh krav na svetu je dala doslej krava „Zvesta Jane Graceful“ iz Oxfordshira v Angliji, ki je bila last R. H. Jenkisona. Do 1955. leta, ko je poginila, je dala skupaj 145.700 litrov mleka!

● Druga angleška krava — „Bridge Birch“ — pa je dala največ mleka v enem letu: kar 20.130 litrov!

● Najdražja cena, ki so jo doslej plačali za plemenškega bika, je znašala 100.000 dolarjev! Tega bika so po tej ceni prodali kar dvakrat: 1950. leta na živinorejski razstavi v Chicagu in še istega leta potem na dražbi v Teksasu.

● Pavin Davies iz Anglije je plačal za kravo pasme „Shorthorn“, ki jo je kupil 1873. leta na dražbi v New Yorku, kar 40.600 dolarjev. To je bila doslej najdražja krava na svetu.

● Najdražja ovca na svetu, kar jih je bilo doslej prodanih, pa je bila ovca nizozemske pasme „Barber“, ki so jo 1951. leta prodali v Angliji za 16.000 dolarjev.

S čim vse se ljudje preživljajo

V Beirutu v Libanonu lahko vidite ljudi, ki sede na pločniku in drže na kolenih pisalne stroje. Mimoidočim po naročilu sestavljajo pisma in podobno proti primerni odškodnini. Na Kitajskem stojijo ob uličnih vogalih šivilje, ki mimooidočim krpajo obleke, šivajo gumbe itd. Nekateri Mehikanci si služijo kruh z lovom na muhe. Suhe muhe izvažajo za ptičjo hrano skoraj po vsem svetu. Neki londonski krojač izdeluje samo jeklene telovnike.

Kje ste, Lamužovi?

Anton Ingolič

Tri dni pozneje sem v javni telefonski govorilnici poklical številko, ki sem jo imel napisano na listku. Najprej osoren glas; ko sem povedal, da je na tej strani bratranec, se je glas pri prič spreminil. Tako sva se kaj lahko dogovorila za sestanek: v soboto popoldne ob treh pri kanadskem spomeniku v Vimiju.

Beli spomenik — široka ploščad in oba visoka stebra — se je ostro odražal od meglenega jesenskega neba. Figure ob stopnicah na ploščadi in na sami ploščadi kot tudi na stebrih so imele še bolj trpeč izraz kot ob sončnem dnevu. Obiskovalcev je bilo malo, trije, štirje starejši ljudje, ki so si molče ogledovali posamezne kipe, in nekaj mladih ljudi, parčkov, ki so tekali sem in tja, se glasno pogovarjali in se smejali, kot da so na športnem prostoru.

Slednjič je le prišel. Bil je spet v civilu. Šel je mimo mene, ki sem ga čakal ob eni izmed figur na ploščadi. Moral sem ga poklicati.

„Ti?“ se je zavzel. „Od kdaj nosiš naočnike?“

„Že nekaj let; doma in v jami ne, na daleč pa slabo vidim.“

Srce mi je bilo hitreje kot navadno. Dobro, da ni pazil name. Zanimal ga je spomenik.

„Tu je torej med prvo vojno padlo štiri-deset tisoč Kanadčanov? Lep spomenik, ni mu kaj reči, tam prek oceana so velikopoležni. To jim je treba priznati.“

S ploščadi je ob jasnih dneh lep razgled daleč naokoli, tistega meglenega in pustega jesenskega dne pa so se videli le pašniki in gozdovi v neposredni bližini. Hans si je z zanimanjem ogledoval vsak kip, medtem ko sem mu pripovedoval, kar sem vedel o spomeniku in o bojih na tem mestu.

Govoril sem, poslušal Hansa, v mislih pa sem bil drugod.

Ko sem odhajal od doma, sem na vratih trčil ob Veroniko. Nastavila mi je ustnice. „No,“ je dejala užaljeno, ker je nisem takoj poljubil, „niti poljuba ne dobim več.“ Naglo sem se sklonil k njej. „To je jesenski poljub,“ je dejala, se me oklenila in se mi naravnost prisesala na ustnice. „To pa poletni,“ sem rekel, čeprav nisem čutil nobene razlike.

Prve tedne po tistem najinem razgovoru Veronike k nam skorajda ni bilo, a če je prišla, se zame ni menila. Vem, da me je videla, tudi jaz sem jo videl, toda delala

se je, kot da me ni. Nekega večera me je le vprašala: „Marko, tudi poljubiti se ne smeva?“ „Poljubiti?“ „Pri Francozih se poljubljajo tudi prijatelji.“ „Da, Francozi se radi poljubljajo.“ „Ali nisva na pol Francoza?“ Objel sem jo in poljubil. Najprej rahlo, bratovsko, potem sem se zagrizel v njene ustnice. Imel sem jo rad, čedalje bolj.

„Tako, dovolj, da ne bo preveč,“ sem rekel smeje, čeprav mi ni bilo do smeha. Vsa zmedena je stala ob meni. „Veš, s Petrom se tudi poljubljava ne več,“ je rekla čez čas. „Zakaj ne?“ „Že nekajkrat me je najprej božal in poljubljal, potem pa začel daviti. V nedeljo sem povedala očetu in materi. Od tedaj spim pri materi, oče pa se je preselil k Petru.“

Hans je govoril: „Tudi mi moramo svojim vojakom poslati spomenike. Po vsej Evropi, na vseh kontinentih bodo stali. Najboljše nemške in druge kiparje bomo vpregli v delo. Naši spomeniki bodo tisočletja in tisočletja pričali, kdaj je nemški narod dosegel svojo veličino.“

Kdo ga bo postavil tebi, bratranec Hans? Kateri nemški ali evropski kipar bo tebi sklesal nagrobnik?

Ob neki drugi priliki, ko sem jo spet poljubil, je Veronika pritajeno zašepetala: „Nekaj mi pravi, da Peter ne bo dolgo živ. Z njim se bo nekaj zgodilo.“ „Kaj?“ „Ne vem, kaj. Morda bo sam položil roko na sebe, najbrž pa bo kaj drugega. Nase

Moljem napovejmo vojno!

Ko pride čas odložiti zimsko obleko, ni dovolj, da jo samo spravimo. Če obesimo plašče v omaro, volnene jopice in puloverje pa sflačimo v predale, so tako še bolj izpostavljeni uničenju, kakor če bi jih vsak dan nosili, zakaj požrešni molji zarod preži samo na to priliko! Tudi ni dovolj, če tekamo za vsakim moljem in ga poskušamo ujeti. To je nesmiselno, saj leteči molji ne žrejo.

Boj proti moljem ima smisel samo tedaj, če v volnenih rečeh ni moljih jajčec, iz katerih se razvijejo nenasične ličinke. Samica odloži jajčeca med volnena vlakna, v robove, žepa in na prepofena ali zamazana mesta. Ena sama molja samica izleže blizu 250 jajčec! Zato si lahko predstavljamo, kakšno škodo utegne povzročiti ena sama samica, če nismo na preži.

Ker si išče zamazana, prašna in prepofena mesta, je zelo važno, da volnene reči, preden jih spravimo, temeljito očistimo in operemo, posipujemo z dobrimi kemičnimi sredstvi proti moljem in zavijemo v več kosov časopisnega papirja. Plašče, obleke in z vrbo podložene dele garderobe je treba skrbno prezračiti in stepiti.

Če nimamo prepariranih oz. nylonskih vrečk, služil svojem namenu tudi kovček, ki ga je treba poprej dobro očistiti. Poprej ne pozabimo natresti v vse žepa, med robove in gumbe učinkovita sredstva proti moljem in vsak kos posebej zaviti v časopisni papir. Nato je treba kovček skrbno oblepiti s papirjem, da zapremo moljem vsako špranjo in si prihranimo neprijetna presenečenja.

V stanovanju se molji zadržujejo tudi v špranjah podu, zato jih opravimo s praškom proti moljem ali pa izmijemo tla z oksidno vodo. V preprogi uničimo zarod z mokro cunjno, namočeno v kisu, ki jo položimo nanjo in polikamo z vročim likalnikom: tako uničimo molje z zarodom vred.

Ne pozabimo: molji so zelo občutljivi proti sončnim žarkom, zato vse volnene reči čimveč na sonce!

Ameriško gospodinjstvo v letu 1966

Roger Kyes, glavni ravnatelj družbe „General Motors“, je napovedal nove izume na področju gospodinjstva v Ameriki. Morda bodo zanimali tudi, naše gospodinjce.

Klimatske naprave v hišah bodo uredili tako, da ne bodo uravnale samo klime, temveč hkrati odpravljale tudi prah, nesnago, neprijetne vonjave in celo uničevale nekatere bakterije.

Pralniki bodo perilo prali, zgrinjali in likali.

Ložilniki za parket bodo tla hkrati očistili, loščili in likali.

Telefoni bodo priredili tako, da bomo lahko s klicanjem posebne številke — vsako gospodinjstvo bo imelo svojo „šifro“ —

Tisto se res lahko imenuje bitka. Železo ob železo, a tudi človek proti človeku, fanatik proti fanatiku. Mi ali oni, komunisti ali nacisti! Takšna je zdaj parola! Amerika in vse drugo ne šteje.

V tem smislu je nadaljeval, nisem mu segal v besedo, kajti še vedno sem se preveč ukvarjal s samim seboj.

Moja trojka se je sestala nekaj ur potem, ko sem se vrnil iz Norda.

„Tako je,“ sem zaključil. „Tak je ukaz našega vodstva. Kdo ga bo izvršil?“

Tovariša sta me gledala začudeno, prestrašeno, tuje, nekaj neznanega je stopilo pred njiju. Pravzaprav tudi predme. Predme še bolj kot pred njiju, samo da tega ni sta vedela. Jaš je prvi sklonil glavo. Ni poznal strahu, če je bilo treba odnesti na postajo smodnik, ki smo ga s Colinovo vednostjo jemali iz skladišča. Na postajo je odnesel kovček ali zavoj, kot da nosi v njem umazano perilo. Kupil je vozni listek in brez najmanjšega vznemirjenja stopil v vlak, poiskal prazen ali skoraj prazen kupe, položil kovček ali kar je že imel na polico, sedel, si prižgal cigareto in se z največjim zanimanjem lotil najnovejših vojnih poročil. Ko je stopil v kupe človek v takšni obleki, s takšno in takšno kravato ali s kakšnim drugim dogovorjenim znamenjem, je vstal, polisnil časopis v žep in brez naglice zapustil vagon. Tudi ruskega ujetnika je že imel v svojem stanovanju, da ne omenjam Amona, ki ga je vzel brez omahovanja in

Ali imate sladkorno bolezen?

Čudna je ta bolezen... Čeprav jo namreč prav lahko ugotovimo in tudi zdravimo (ozdravimo za zdaj nikoli!) tako, da lahko milijoni ljudi žive popolnoma normalno življenje in dosežejo tudi normalno starost. Kljub temu obiskuje ta nadloga še vedno nadaljnje milijone, ki jim s svojo sicer milo obliko prinaša celo smrt, ne da bi sami vedeli, da so sploh bolni. Tako prištevamo to zahrbtno bolezen, ki jo imenujemo tudi diabetes, med tiste, ki se najpogosteje končajo s smrtjo.

Kako je mogoče, da oboli toliko ljudi za to boleznijo, o kateri niti najmanj ne slutijo, da jo imajo, in to kljub vsej zdravniški čuječnosti? Deloma si to lahko razložimo tako, ker poznamo dve vrsti diabetesa. Prva vrsta napada večinoma otroke in mladostnike. Pri teh je razvoj bolezni tako viharen, da poiščejo navadno takoj zdravniško pomoč. Teh je le 10 odstotkov. — Druga vrsta pa se polasti starejših ljudi, ki so torej v večini. Polovica teh obolelih sploh ne ve zanj oziroma je ne čuti vse dotlej, dokler je ne ugotovi. Večinoma jo ugotove zdravniki, ko ob raznih priložnostih preiskujejo ljudi, ali po zahtevi zdravovalnice, ali ko vstopijo v novo službo, s tem da preizkušajo seč in kri, kjer najdejo abnormalne količine sladkorja.

Zelo kompliciran razvoj te bolezni lahko opišemo nekoliko poenostavljeno takole: Pri zdravem človeku kaj hitro zgorijo vse prehranske snovi, ki so bogate škroba in sladkorja, najvažnejših tvoriteljev energije. Če pa organizem ne more teh ogljikovih hidratov presnovati, se nabere v krvi preveč sladkorja, ki preide končno v seč. To imenujemo diabetes.

Večinoma vemo vsi, da sladkorna bolezen ni nevarna, če izpolnjujemo vsa navodila, ki jih dajo zdravnik. Zakaj naj bi se torej razburjali? Zakaj ne bi počakali dotlej, ko se bodo pokazali prvi znaki bolezni?

Večje neumnosti seveda ne bi mogli storiti! Kaiti zavlečena sladkorna bolezen pospešuje tudi v mili obliki neopazljivo razkrajanje za življenje zelo važnih celic in povzroči njihovo prehitro staranje.

Dobro pri vsem tem pa je: čimprej smo

ugotovili sladkorno bolezen, toliko laže in zanesljiveje lahko preprečimo njene posledice. Bolniki, ki vestno izpolnjujejo zdravnikova navodila, utrpijo najmanjšo škodo. Neki odlični specialist za sladkorno bolezen je na primer ugotovil okvaro ledvic le pri enem od 61 bolnikov diabetikov, ki so bili pod njegovim nadzorstvom deset do šestinideset let. Nasprotno so opazili pri 28 odst. pacientov, ki niso bili ubogljivi, prav resne poškodbe ledvic.

Pod „dobro kontrolo“ razumemo več kot samo injekcije insulina ali uživanje tablet tolbusala, s katerimi znižamo količino sladkorja v krvi oziroma ga popolnoma odstranimo iz seča. Seveda sodijo k temu tudi nekatere omejitve v prehrani, ki pa mora biti v vsakem primeru zelo močna. Vemo namreč, da ima sladkorna bolezen svoje globoke korenine v prehrabnih motnjah. Sladkor v seči in prevelika količina sladkorja v krvi sta samo dva znaka, ki ju najlaže ugotovimo pri tej zagnetni in temeljni poškodbi organizma.

Prevelika zamaženost telesa je smrten sovražnik vseh tistih, ki imajo sladkorno bolezen ali ki jih ogroža. Dr. Harry Newburgh z michiganske univerze je dokazal pravilnost te trditve pri celi skupini debelih ljudi, ki so prišli k njemu z dokazom, da imajo sladkor

Ljudje so bili resnično bolni za sladkorno boleznijo, dokler so bili še debeli. Brš ko so shujšali in ostali taki, so jih lahko prištevali k zdravim.

Domnevamo, da vsaj polovica vseh diabetikov ne potrebuje niti insulina niti tablet. Večina naj odpravi svojo odvečno maščobo. Če odrasli preprečijo, da se sploh ne zredijo, se v večini primerov izognejo prekletstvu diabetesa in s tem počasi zopet izravnajo predčasni začetek staranja.

Dobesedno velja, da si sladkorno bolezen „prižremo“. Kakor hitro pojememo namreč več, kot nam je potrebno, mora naša trebušna slinavka (pankreas) izločati tudi več insulina, ki ga potrebuje za predelavo prevelikih količin použitih ogljikovih hidratov. Slednjič pa trebušna slinavka ne zmore več slediti povečani potrebi insulina in tedaj je dosežena točka: zlom — in v najhujšem primeru diabetična koma (sladkorna nezavest). Po vsej verjetnosti ima vsak stoti človek lahko sladkorno bolezen, zato je priporočljivo, da zaprosi vsak ob prvi priložnosti za preiskavo glede te bolezni.

Tudi pri lahki sladkorni bolezni nikoli ne vemo, ali se ne bo poslabšala. Pri prevelikem naporu ali infekciji prav lahko nastane iz lahne težka oblika te bolezni. Preiskava pa je tako enostavna, da jo v enem dnevu lahko že zvemo. Če smo jo dovolj hitro odkrili, bolniku niti ni treba prekiniti dela.

Drobni nasveti

■ Vijake z lankoto privijemo, če jih prej namažemo z maščobo.

■ Šivanko za stroj priostriamo, če z njo prešijemo nekaj centimetrov smirkovega platna.

■ Če je zamašek prevelik ga ne obrežemo, temveč ga izdoblamo v obliki klina. Zamašek se stisne in ga lahko uporabljamo.

■ V kopalni kadi nam ne bo drčalo, če položimo na dno staro frotirko. To je priporočljivo zlasti za stare in bolne ljudi ali otroke.

■ Rumenjaki ostanejo sveži če jih denemo v skodelico in nalijemo nanje mrzle vode. Posodo postavimo v hladno šrambo. Pred uporabo vodo odlijemo.

o seču. Spiti so morali raztopino grozdnega sladkorja, nakar je preizkusil njihovo „toleranco glukoze“. Če se je po celi vrsti vsakornih meritev pokazalo, da je bil še vedno sladkor v seču in da je v krvi še vedno zvišana količina sladkorja, tedaj je bila diagnoza neizpodbitna: sladkorna bolezen. Dr. Newburgh je nato izbral 35 pacientov, ki so bili dovolj vztrajni, da so se podredili njegovim predpisom za popolno shujšanje, s čimer so izgubili vso odvečno maščobo. In uspeh? Po preizkušnji z grozdnim sladkorjem je dobil pri vseh pacientih popolnoma normalne krvulje obremenitve krvi in seča s sladkorjem!

„Vse je prav, vse gre po načrtu.“

„Na frontah gre,“ je dejala mati, „pri tebi pa ne. Povej, kaj je s teboj!“

„Nič ni, nič.“ Na vratih sem se ustavil.

„Čez uro, dve ne bo nič, prav nič.“

Pograbil sem kovček, ki sem ga prinesel prejšnji dan.

„Marko!“ je zaklicala mati. „Ne hodi nikamor, ostani doma! Ne bo se dobro končalo.“

„Mora se!“

In že sem bil na stopnišču, že na poti h Kodriču, da se preoblečem.

Toda kje sem spet, kje?

Hans je trdo stopal ob meni, toda njegov obraz se je omehčal, le levo, stekleno oko je brezčutno tičalo v očesni duplini.

„Občudoval sem tvoj pogum, sam si se odpravil v tujino, nisi znal jezika, tudi dela nisi bil navajen in zadal si se nelahko nalogo, da najdeš očeta, ki je izginil kdo ve kam. Ko si nam pisal iz Lotaringije, da si ga našel in celo spravil z materjo, sem bil ponosen nate. In zdaj si prvi kopač. Daleč si prišel. Vsi Lamuti smo prišli daleč. Kdo ve kako je s stricem v Ameriki in z njegovima fantoma? Po anšlusu nismo dobili več glasu od njega. Najstarejši, John mu je menda ime, je gotovo v ameriški vojski. Morda tudi mlajši. Lahko se srečamo, če bodo res odprli drugo fronto. Bratranec John? Ne, sovražnik!“

Pod čevlji nama je škripal pesek, pod nje-

govimi glasneje kot pod mojimi. Hans je bil vojak, čeprav v civilu, jaz nisem bil vojak. Nobene vojske nisem služil, vojaške puške še nisem imel v rokah. Kot deček sem rad ogledoval lovsko puško starega rudniškega lovca Miklavža, ki se je včasih ustavil na Strmcu. Nekoč je le opazil moje oči.

„Bi rad streljal?“

Pokimal sem.

„Pridi, da te naučim!“

Tedaj sem prvič ustrelil, kar tako v zrak. Pozneje še nekajkrat, tarče so mi bile burče na Plevnikovih njivah. Največji moj uspeh je bil, ko sem ustrelil mačko; tega mi mati dolgo ni odpustila. Potem je bil stari lovec premeščen, novi pa se ni ustavljal pri izviri pod našo hišo. Od takrat in vse do zadnjih mesecev nisem imel opravka z orožjem. Tedaj sem dobil revolver in ukazano mi je bilo, da na tvegane akcije ne hodim še vedno sem ga v žepu čutil kot nekaj tujega, hladnega. Gotovo ima tudi Hans revolver, najbrž večjega kot jaz. Torej ni vojak samo on, oba sva vojaka, v tem trenutku oba incognito, kot se reče. Samo da jaz zanj vem, on pa zame ne. Ali res ne ve, niti ne slutiti?

„Če bi si z Johnom stala nasproti, bi sprožil?“

(Nadaljevanje sledi)

LADISLAV KIAUTA :

SNUBAČ

„V katero smer ste namenjeni?“ je vprašal kakor mimogrede na pragu slaščičarne ter takoj nato, ne čakaje odgovora, čisto neprisljerno, na privajen, samo ob sebi umeven način zakoračil ob njeni levici.

Olga se ni kar tako naglo ovedla iz zmedenosti, v kakršno je zapadla že prej, ko sta sedli s prijateljico k marmornati mizici in ko jima je tale nebodigatreba sredi gneče zelo vpljudno prenesel pladenj s turško kavo iz rok natararice preko glav prenapolnjenega omizja, se potlej skromno in taktno umaknil samo zato, da ju je pozneje zunaj z globokim priklonom spet pričakal. Čedalje bolj se je hula dovala na Albino, da jo je sploh spravila noter med toliko ljudi, med toliko moških. Saj ni bila pusta, zardevajoča devica, to bi bilo najbrž precej čudno za njenih štiriindvajset let. Vendar pa ji že lep čas ni bilo kdo ve kaj do družbe. Res ne. Prav do nobene in še najmanj do družbe moških zija, ki prežijo, se še ve zakaj in za čem (čisto tako kakor tale dolgin, ki se ji je zdajle meni nič tebi nič prilipil ob strani).

„Nimam daleč do doma in zgodaj je še. Lahko grem sama!“ je rekla slednjic Olga, kar je le mogla reško.

„Videl sem vas, brž ko ste vstopili,“ je mirno in vpljudno povzel spremljevalec. „Potlej sem vas gledal, kako ste sedeli pri mizi, ne da bi vam kaj bilo do ljudi okrog sebe, močno zadržani, skorajda plahi. Najbrž se niste dobro počutili v tolikšni gneči, najbrž ne zahajate radi v lokale in tako je tudi prav. Glej, sem si rekel, tile dve sta prišli čisto slučajno, na pol urice zaupnega pomenka, ti dve nista, kakor poznam nekatere druge, ki se ho-dijo tjakaj, oprostite, zgolj nastavljat očem.“

Ali je toliko zabiti ali pa je namenoma preslišal namig, da je nezaželen, da naj gre svojo pot? je tuhtala Olga in spešila korak. Zakaj pa se za vrata ni pridružil Albini, ta je vajena družbe vsakršnih moških. Ta bi ga že znala obrniti na petah! Naj si nikar ne misli, da mu bo privoščila en sam pogled.

„Ti-le dve nista, sem si dejal, kakor so nekatere tiste, saj razumete, tiste vase zaljubljenice, lahkomisljane in praznoglave, ki si stiskajo pas a la Zofija Loren, na debelo slikajo obrvi in obraz, da so podobne otroškimi pupam iz izložb z brezizraznimi okroglimi očmi, na gosto obstrtimi z umetnimi trepalnicami in ki ponujajo svoj zaobljeni prsni koš promenadnim levom v pašo. Poznam tudi promenadne tigre. Tisto s tigri se zmerom slabo konča, kadar pograbbijo plen in si ga potlej podajajo iz rok v roke. Vi ste resnobni. Resna dekleta cenim in občudujem. Takšna, ki dajo nekaj nase, ki jemljejo življenje s prave, globlje plati!“

ANEKDOTE

Conan Doyle je začel svojo kariero kot zdravnik v londonskem predmestju in je skrajza zaman čakal na paciente. Ko je moral oddati davčno prijavo, je po pravici zapisal, da nima dohodkov, vendar so mu jo vrnil s pripombo: „Zelo nezadovoljivo“.

Tedaj je Doyle pripisal: „Popolnoma moje mnenje, in poslal prijavo drugič na davčni urad.“

*

„Ni potrebno, da bi moral pisatelj pojesti telega teleta,“ je zapisal Somerset Maugham, „da bi vedel, kako okusna je teletina. Dovolj je, če poskusi samo zarebrnico. Toda to pa le naj stori!“

*

„Verjamele tudi vi, mister Shaw,“ je vprašal dramatika reporter, „da so ljudje, ki se poročijo v petek, vse življenje nesrečni?“

„Seveda verjamem,“ je odvrnil Shaw, „zakaj bi bil pa ravno petek izjema?“

*

Kaj je optimizem? Kaj je pesimizem? Shaw je na vprašanje takole odgovoril:

„Postavite na mizo do polovice napolnjeno steklenico. Optimist bo rekel: Kako lepo! Steklenica je še na pol polna! Pesimist pa bo rekel: Škodna! Steklenica je že na pol prazna!“

*

Na sprehodu je Walterja Scotta ustavil berač. Scott je segel v žep, našel pa samo šiling; dal ga je torej beraču in rekel: „Dolžni ste mi šest penijev!“

Na kar je berač odvrnil: „Tisočkrat hvale! Da bi le ostali tako dolgo živi, dokler vam ne povrnem dolga!“

Kaj neki bo še pogruntal pri tej svoji taktični metodi dobrikanja in zapeljevanja? je zdajci že skoraj malce zanimalo Olgo.

„Vaš obraz mi je všeč,“ je po Olginem mnenju nadaljeval s svojo taktiko vsiljeni družabnik. „Celotna vaša pojava že na prvi pogled pada v oči. Vaš profil je na primer zelo zanimiv, privlačen, izrazit. Toda vašega glasu še skoraj nisem čul. Ali še študirate?“

„V službo hodim,“ je rekla Olga.

„In kako živite? Pri starših morda? Poročeni niste, se mi zdi. Seveda še niste.“

„Živim sama. Mama mi je umrla.“

„Žal mi je. Zelo mi je žal. Toda to se nekega dne pač zgodi vsakomur. V ostalem pa imate zelo lep, žameten glas. Prijeten, doneč.“

„Ali ste pevka? Ali ste peli kdaj v zboru? Torej vam je glasba všeč? Klasična glasba, lahka glasba? Kakšen se vam zdi jazz? Ne poslušate ga. Torej vam ni kaj dosti do modernih plesov? Hodite v kino, kdo pa ne ho-di, prosim vas. Kakšni filmi vam ugajajo? Ljubezenski, plesne revije, kavbojski najbrž ne? In gledališče, kajpada Opera Verdi, razumljivo. Ste pisali kdaj dnevniki? Morda celo pesmi? Berete romane? Kakšne romane predvsem?“

Vir spremljevalčevih vprašanj je bil neusahljiv in je Olgo, hočeš nočeš, tako prisilil h kratkim odgovorom. Zakaj pa ne, navsezadnje? Besedovalec je ostajal slej ko prej zelo vpljuden, prav nič kaznega mu ni našla na licu, ožarjenem od pravkar prižganih uličnih svetilk. Poleg tega bosta čez čas ali dva itak odšla vsak sebi. Naj ga odnese veter, tegale zgovornega tujega fanta, kamorkoli!

Lahko noč torej in hvala za spremstvo! Vpljudnost za vpljudnost. Roke mu ni dala v slovo. Pa bi je tudi ne sprejel. Rekel je:

„Ali smem za trenutek z vami gor? Veste, še bi se rad o nečem pogovoril z vami. Do sprehoda vam ni, ste dejali sami, tule na cesti pa vendar ne moreva postajati. Naj vam ne bo nič nerodno, minutico ali dve časa vam bom ukradel, več ne. Smem torej z vami gor?“

Na pol odprta, kakor v nenadni silni grozi onemela usta, da ob blešku Olginih punčic sploh ne govorimo — takšno so jo gledale spremljevalčeve čisto prostodušne neznanško krotke ter zraven docela zaupljive oči (lahko bi bile tudi oči otroka, ki široko sijejo v sami ljubi nedolžnosti).

„Ha, draga moja, zdajle natanko vem, kaj si mislite! Nesramnež, nezaljšano, kako si le drznete in tako dalje. O, vem, da terjam od vas nekaj na videz čisto nemogočega in smešnega po nekaj trenutkih najinega poznanstva. Priznam, vaš odpor je razumljiv, vaše ogročenje je upravičeno — če upoštevamo, kako smo dandanes v marsičem še sužnji odmirajočih malomeščanskih predsodkov, tudi v družbenih odnosih in še posebej, v odnosih med dvema spoloma. Toda čas napredka neusmiljeno trga spono napačne, lažne sramežljivosti in licemerske etikete, v katero je bila zavita dovčerajšnja vzgoja mladih (in midva spada mednje). Verjemite mi, da doslednja enakopravnost spolov z vsemi pravicami, dolžnostmi in obojestranskimi moralnimi obveznostmi zame ni fraza! Dokazal vam bom to svojo trditev, toda najprej mi dokažite vi, da mi zaupate, da smem z vami. Poklonite trohico zaupanja neznanemu človeku, ki ga tudi teže usedline preteklosti, kljub jasnim pogledom na stvari. Ne zaupam namreč nobeni ženski! Takšen je moj predsodek...“

„Jaz pa ne moškim!“ je zamolklo poudarila Olga in zraven nezavedno jemala ključ iz torbice.

„Odrešite me tega predsodka, prosim vas! Neskončno vam bom hvaležen, razumite me, rotim vas!“

Na vse to je Olga odklenila vhodna vrata in prepustila spremljevalcu, da prvi stopi.

„Doživela sem eno samo izkušnjo z moškimi in ta me je zmoodrila!“ je rekla zelo na glas, preden je vstopila s tujim gostom v svojo malo, tolikanj samotno stanovanje. Pa je le dobro, da postavljajo v novih hišah tanke stene. Če je ves ta njegov besedotok zgolj pretveza, bo pač kričala na pomoč.

„Čedno in lepo je tu pri vas,“ je govoril strokovnjaško in se prestopal po preprogi velike družinske sobe. Rekel je, da mu je ime Boris in da je inženir elektrotehnike. Še nedavno tega je izpečen. „Skuhala bom kavo,“ je rekla Olga. Ne, ne. Ne bo kave in tudi sedel ne bo. Res, lepa hvala. Ne bo jo motil in zadrževal. Tako sta obstala. Olga v zadregi, medtem ko je nepovabljeni gost nepri-siljeno nadaljeval:

„Vidim, da ljubite red in da imate okus. Ves tale prostor izžareva domačnost in toplino. Bivališče izdaja človeka že pri prvem vtisu. Njegovo vsebino, njegovo nprav, njegove navade, njegovo kulturo srca. Kaj pomaga načičkanost, preobilje preprog, slik, zrcal in

oblazinjenih koticov, če pa iz vsega tega veje hlad, ki ga ne more pregnati še takšna navidezna harmonija. Pri vas je skromneje, zato pa tem bolj toplo, kot sem že rekel, zares čisto in skladno. Pristno. Samo, ne zamerite, postelja se mi zdi staromodna, morali bi jo zamenjati s kavčem. Dostikrat torej takole vdiram k tej ali oni ženski, brez sleherne vezi, k slučajnim znankam.“

„In zmerom s takšnim nagovorom?“

„Zanima me, kako živijo,“ je preslišal Boris. „Rad bi spoznal čimveč deklet. Spoznal natanko, da mi kdaj pozneje ne bo treba begati po sodnji zavoljo razvezne pravde. Smejete se? Meni pa dostikrat ni do smeha, ko vidim čudne in žalostne reči. Človek, zaloten doma, brž izda svoje bistvo. Zgodi se, da kukajo izpod posteljne odeje ali pa se valjajo po stilih sramotno umazane kombineže ali, oprostite, hlačke in stezniki. Dogodilo se je, da se je znanka, ki sem se ji nenadno vsilil v sobo, pričela na vrat na nos slačiti do gola. Ušel sem, nakar je vpila skozi okno za menoj, da sem lump, ki ji hočem storiti silo. Kako vse drugače je pri vas in z vami! Vi me razumete. Hvala vam!...“ In tako dalje: dvajset minut živahnega nenehnega samogovora, ki ga je gost zaključil na pragu, da je potlej s površnim pozdravom nanagloma odvihral.

Precej čudaški človek! je zaključila Olga z mislijo za njim ter zmajala z glavo. Nekateri ljudi je res težko razumeti. Svoj ogled je bržčas opraviil in ga ne bo več. Upa lahko, da ga ne bo več.

*

Kaj še! Pojavil se je spet naslednjega dne ob isti uri. Rekel ji je Olga brez vsakršnih okraskov. To pot je pokukal v kuhinjo in

Pomlad ljubezni

*Drozg je prepeval spomladi,
ko je zate vzdrhtelo srce!
Cvetje debtelo je v nadi,
ko sem cvetela kot roža za tel*

*Ona je pela
srečna, vesela,
je zarudela,
ljubo cvetela
kot majniški svet!*

*Vse je minulo,
cvetje se vsulo,
ptičke so šle
z drozgom zdaj vse!...*

*Kam šla si, deklica mila,
ko gre pomlad naprej?! —*

*Srce sem tebi pustila,
lepo, lepo ga imej!*

Drozg le otožno prepeva odslej —

Valentin Polanšek

FREDRIC BROWN :

Marjetice

Dr. Michaelson je razkazoval ženi, gospe Michaelson, svoj laboratorij, ki je bil opremljen z rastlinjakom. Bila je tu prvič po več mesecih in v prostoru je bilo kar precej nove opreme.

„Torej si mislil povsem resno, John,“ ga je končno vprašala, „ko si mi pravil, da delaš poskuse o sporazumevanju s cveticami? Mislila sem, da se šališ.“

„Nisem se šalil,“ je dejal dr. Michaelson. „V nasprotju s splošnim prepričanjem, imajo cvetice zares neko gotovo stopnjo inteligence.“

„Prav gotovo pa ne morejo govoriti!“

„Ne tako kot mi. Vendarle se cveti, v nasprotju s splošnim prepričanjem, na nek način sporazumevajo. Telepatično, tako rekoč, in bolj z miselnimi podobami kot z besedami.“

„Mogoče med seboj, ampak prav gotovo...“

„V nasprotju s splošnim prepričanjem, draga moja, obstoja celo možnost sporazumevanja med cveticami in ljudmi, čeprav mi je doslej uspelo vzpostaviti šele enostransko zvezo. Hočem reči, da sicer lahko ujame njihove misli, ne znam pa še pošiljati svojih sporočil njihovem razumu.“

„Ampak — kako to napraviš, John?“

„V nasprotju s splošnim prepričanjem,“ je dejal soprog, „so misli, tako človeške kot rastlinske, elektromagnetni valovi, ki jih je mogoče... Čakaj, laže ti bo, če ti kar praktično pokažem, draga moja.“

Zaklical je svoji asistentki, ki je delala čisto na drugi strani sobe, „Gospodična Wilson, ali bi hoteli, prosim, prinesiti fisto pripravo za sporazumevanje.“

Gospodična je prinesla pripravo. To je bil naglavni trak, iz katerega je vodila žica v tenko paličico z izoliranim ročajem. Dr. Michaelson je zavezal trak ženi okrog glave, paličico pa ji je potisnil v roko.

„Uporablja se povsem enostavno,“ ji je rekel. „Podrži paličico blizu cvetice pa bo delovala kot antena in ujela boš njene misli! V nasprotju s splošnim prepričanjem boš odkrila...“

Vendar gospa Michaelson ni več poslušala svojega soproga. Držala je paličico poleg lonca z marjeticami na okenski polici. Čez trenutek jo je odložila, potegnila iz torbice majhen samokres in ustrelila najprej soproga, nato pa še njegovo asistentko, gospodično Wilson.

V nasprotju s splošnim prepričanjem, marjetice vse povedo.

naletel tam na tigrastega muca. Olgino živo dediščino po materi. Vzel je muca v naročje, ga vztrajno božal ter gledal Olgo, ki se je ukvarjala s pletenjem. „Vaša kuhinja je zelo čista in vzorna, toda za Franc Jožefove čase.“ Nato je v strokovno izbranih besedah obrazložil na dolgo in široko pomen in rabo najnovejših električnih gospodinjskih aparatov in kahal, muc pa mu je medtem zadovoljno predel na kolenih. — Ni napačen človek. Živali ima rad, je zaključila Olga potlej, ko si je gosta prvokrat ogledala pobljže.

Trkal je na vrata odtlej ob vsakršni uri in ob slehernem dnevu, nikoli napovedan, zmerom ljubezniv, vpljuden in domač, toda preveč domač nikoli. — „No, ta je pa dobra, še vedno te vika in te niti še ni poizkusil poljubiti!“ — se je rogala Albina Olgi (na rovaš). Prijateljice so obdarjene s posebno strastjo, da druga drugi z neznanško naslado izsvabljajo izpovedi in da hočejo vsem stvarjem brž do dna.

Nekega dne je izginil Olgin maček, ne dol-

go za njim pa tudi njegov pokrovitelj Boris. „Torej že konec romana, ki se niti še ni začel?“ se je čudila Albina, srebajoč pri prijateljici popoldanski čaj.

Olga je molčala in se z rahlim smehljajem zastrmela nekam predse. Tega ji vendar ni bilo moč razodeti, da ji je Boris pisal iz Švice dolgo pismo, ki ga zna na izust. Odpotoval je tja na prakso. Pozdravljaja jo zelo toplo. Pogreša jo vsak dan in povsod. Poslal ji bo električni kuhalnik, bojler, sesalec za prah in še kaj. Ne v dar in ne za plačilo, samo kot skromen prispevek h gospodinjstvu...

In ko se bo nekega dne vrnil, ga bo čakal pri Olgi doma nov, prijazen tigrast muc, da ga bo lahko božal po mili volji.

Ne, tega pač ni mogla kar tako zaupati prijateljici, kako v nji rase in ji iz dneva v dan bolj preplavlja srce in kri tiha tiha želja, trdno upanje, da bo nekoč (o, da bi se zgodilo to čimprej) tudi njo samo pobožal po licih in po laseh tale njen Boris, ta čudaški dobri fant!

Die Problematik des Gerichtssprachengesetzes

In Durchführung des Artikels 7 des Staatsvertrages vom 15. 5. 1955 hat der Nationalrat bekanntlich gleichzeitig mit dem sogenannten Kärntner Minderheitenschulgesetz auch das Bundesgesetz zur Durchführung der die Amtssprache bei Gericht betreffenden Bestimmungen des Art. 7 § 3 des Staatsvertrages beschlossen.

Die Kärntner Slowenen haben dem Nationalrat schon zur seinerzeitigen Regierungsvorlage über das Gerichtssprachengesetz für Kärnten eine kritische Stellungnahme und vor allem einen eigenen, bis ins Detail gehenden diesbezüglichen Gesetzentwurf mit den entsprechenden Erläuterungen zugemittelt. Dieser Vorschlag hat jedoch keine Beachtung gefunden. Bei der letzten Vorsprache in Wien wurde den Regierungsstellen von beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen auch zu dieser Frage eine ausführliche Eingabe überreicht.

§ 3 Art. 7 des Staatsvertrages lautet:

In den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens, des Burgenlandes und der Steiermark mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung wird die slowenische oder kroatische Sprache zusätzlich zum Deutschen als Amtssprache zugelassen. In solchen Bezirken werden die Bezeichnungen und Aufschriften topographischer Natur sowohl in slowenischer oder kroatischer Sprache als auch in Deutsch verfasst.

Zu diesen Bestimmungen heisst es in den Ausführungen zu den stenographischen Protokollen des Nationalrates: „Paragraph 3 dieses Artikels geht über die bisherigen Regelungen des Artikels 66 des Staatsvertrages von Saint Germain hinaus, der den nichtdeutschsprachigen österreichischen Staatsangehörigen angemessene Erleichterungen beim Gebrauch ihrer Sprache vor Gericht in Wort oder Schrift garantiert. Nun wird die kroatische oder slowenische Sprache in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens, des Burgenlandes und der Steiermark mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung zusätzlich zur deutschen Amtssprache als Amtssprache zugelassen. Diese Bestimmung bedarf keiner näheren Ausführungsgesetzgebung mehr; sie ist unmittelbar anwendbar. Hinsichtlich der Bezeichnungen der Ortsnamen und Ortsaufschriften wird eine entsprechende gesetzgeberische Massnahme des Bundes bzw. der Länder erforderlich sein.“

Dies ist auch die einheitliche Auffassung der Rechtslehre, wie aus den Ausführungen bekannter Verfassungs- und Staatsrechtler zum Staatsvertrag 1955 sowie aus der Entscheidung des Obersten Gerichtshofes klar hervorgeht, wonach durch die „unmittelbar anzuwendenden Verfassungsbestimmungen des Art. 7 Pkt. 3 des Staatsvertrages sowohl Art. 8 B-VG als auch § 53/1 Go dahin abgeändert wurde, dass nunmehr in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens, des Burgenlandes und der Steiermark mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung die slowenische und kroatische Sprache zusätzlich neben der deutschen als Amtssprache zugelassen werden“.

Ausserdem beinhalten schon die gültigen Bestimmungen des Bundesverfassungsgesetzes und vor allem das dessen Bestandteil bildende Staatsgrundgesetz vom 21. 12. 1867 über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger sowie der Staatsvertrag von Saint Germain die Gleichberechtigung aller Völkstämme des Staates, deren unverletzliches Recht auf Wahrung und Pflege ihrer Nationalität und Sprache und die Anerkennung der Gleichberechtigung aller landesüblichen Sprachen in Amt und öffentlichen Leben durch den Staat.

Ausdrücklich wurden im Art. 66 des Staatsvertrages von Saint Germain nichtdeutschsprechenden österreichischen Staatsangehörigen angemessene Erleichterungen im Gebrauche ihrer Sprache vor Gericht in Wort oder Schrift der Republik Österreich zur Pflicht gemacht. Österreich hat sich im Art. 62 dieses Staatsvertrages verpflichtet, diese Bestimmungen als Grundgesetz anzuerkennen, weiters dazu, dass kein Gesetz, keine Verordnung und keine amtliche Handlung mit diesen Bestimmungen in Widerspruch oder Gegensatz stehe und dass kein Gesetz, keine Verordnung und keine amtliche Handlung mehr gelte als jene Bestimmungen.

Diese Bestimmungen werden durch die im Art. 7 des Staatsvertrages 1955 enthaltenen Rechte der slowenischen und kroatischen Minderheiten noch erweitert. Gemäss § 3 des Art. 7 wird die Zulassung der slowenischen und kroatischen Sprache nicht nur — wie bisher — als Gerichtssprache, sondern als Amtssprache festgelegt.

Alle Bestimmungen des Gerichtssprachengesetzes, die diese verfassungsrechtliche Bestimmung einschränken, sind daher verfassungswidrig, da sie sowohl im Widerspruch zum Staatsgrundgesetz als auch zu den Minderheitenschutzbestimmungen beider Staatsverträge stehen.

Der Art. 7 § 3 des Staatsvertrages spricht von Verwaltungs- und Gerichtsbezirken Kärntens, des Burgenlandes und der Steiermark mit slowenischer, kroatischer oder gemischter Bevölkerung. Damit sind keinesfalls nur die Gerichtsbezirke Eisenkappel, Bleiburg und Ferlach gemeint und steht das Gerichtssprachengesetz mit obiger Staatsvertragsbestimmung in mehrfachem Widerspruch. Da der Art. 7 des Staatsvertrages als Verfassungsbestimmung zu werten ist, bedeutet die Einschränkung des Begriffes „Gerichtsbezirke Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung“ nur auf die Gerichtsbezirke Eisenkappel, Bleiburg und Ferlach eine verfassungswidrige Regelung.

Deshalb ist der § 1 des Gerichtssprachengesetzes nicht Durchführung, sondern verfassungswidrige Abänderung des Art. 7 § 3 des Staatsvertrages!

Ausdrücklich verstosst das Gesetz auch gegen die Verpflichtung Österreichs nach Art. 6 § 2 des Staatsvertrages 1955, „dass die in Österreich geltenden Gesetze weder in ihrem Inhalte noch in ihrer Anwendung zwischen Personen österreichischer Staatsangehörigkeit auf Grund ihrer Rasse, ihres Geschlechtes, ihrer Sprache oder ihrer Religion, sei es im Bezug auf ihre Person, ihre Vermögenswerte, ihre geschäftlichen, beruflichen oder finanziellen Interessen, ihre Rechtsstellung, ihre politischen oder bürgerlichen Rechte, sei es auf irgend einem anderen Gebiete, diskriminieren oder Diskriminierungen zur Folge haben werden“.

Die Nichtanerkennung der verfassungsrechtlichen Zulassung der slowenischen Sprache als Amtssprache in sämtlichen Gerichtsbezirken Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung ist eine solche Diskriminierung, zumal die im seinerzeitigen Vertragsentwurf enthaltene Forderung, dass „eine bedeutende Anzahl“ slowenischer oder gemischter Bevölkerung in den erwähnten Bezirken vorhanden sein müsste, von den Vertragsschliessenden einvernehmlich gestrichen wurde.

Das Gerichtssprachengesetz verstosst aber auch gegen das Erkenntnis des Verfassungsgerichtes, nach dem für alle drei Länder Kärnten, Burgenland und Steiermark alle Massnahmen aus Art. 7 des Staatsvertrages nicht verschieden, sondern für den gesamten Rechtsbereich einheitlich geregelt werden müssen. Durch das Gerichtssprachengesetz aber wird eine verschiedene Regelung sogar innerhalb des Landes Kärnten selbst getroffen.

Damit wird auch das verfassungsrechtlich verankerte Gleichheitsprinzip verletzt, da österreichische Staatsangehörige der slowenischen Minderheiten in verschiedenen Gerichtsbezirken Kärntens mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung unterschiedlich behandelt werden.

Im Hinblick auf den Stufenbau der österreichischen Rechtsordnung, wonach Verfassungsgesetze und -bestimmungen stärker sind als die einfachgesetzlichen Bestimmungen und diese letzteren wieder stärker als die Verordnungen, können der Staatsvertrag bzw. einzelne Bestimmungen des Staatsvertrages nicht durch ein nachträgliches Gesetz abgeändert werden.

(Fortsetzung in der nächsten Nummer)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 9. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 10. 4.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 11. 4.: Narodno-gospodarski pomenek — 17.55 Za našo vas.

Torek, 12. 4.: 14.00 Koroški kulturni obzornik.

Sreda, 13. 4.: 14.00 Domači vrli. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 14. 4.: 14.00 Slovo za srečanje. Ob Da Vincijevi „Zadnji večerji“.

Petek, 15. 4.: 14.00 A. Kuchling: Križev pot.

Sobota, 9. april:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Sini pisani svet — 14.00 Pozdrav nale — 15.00 „Carovnik“ — 15.30 Koroške masne slike: Wolfsberg — 16.20 Oddaja za žene — 17.10 Klavir v ritmu — 17.40 Zveneči alotrio — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Anakreon“, opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Glasba za zabavo — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Godba na pihala — 15.00 Mladinski koncert — 16.00 Zabavna glasba — 17.10 Lepa pesem — 19.10 Pestro mešano — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Dobro zabavo!

Nedelja, 10. april:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Jutranje melodije — 11.15 Nedeljska glasbena promenada — 11.30 Veselo pelje, veselo igra — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Priljubljene melodije — 19.45 Nekaj za dobra valja — 20.10 „Srečanje v Singapuru“, igra.

II. program: 7.05 Za veselo nedeljsko jutro — 8.00 Majhan koncert — 9.00 Operni koncert — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestralni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Opernelni koncert — 16.30 Popevke — 18.00 Heinz Sandauer igra s svojim orkestrom — 19.10 Melodije popevk — brez besed — 20.00 Lepi glasovi — lepe viže — 21.00 Vročje železo.

Ponedeljek, 11. april:

I. program: 8.00 Operni koncert — 14.45 Prav za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 16.00 Glasba Oskarja Straussa — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.55 Športna poročila — 19.15 Velika presenečenje — 19.50 Nebeska

Boljša gostilna v Celovcu — restavracija — išče sobarico, ki bi bila zaposlena tudi kot kuharska pomočnica. Uslužbenka ima priložnost, da se izuči v kuharski stroki v priznano dobri kuhinji. Vsa preskrba v podjetju, primerni plačilni pogoji po dogovoru. Prijave na: Uprava Slovenski vestnik, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10.

postelja — 20.15 Citati in razumeti — 20.30 Trideset minut zabavne glasbe — 21.00 Pedeset let filmske glasbe.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelja opernih melodij — 15.30 Veter in valovi — 16.00 O'roška ura — 16.30 Urno za'grana — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Lahka glasba — 19.25 Made in Austria — 20.00 Orkestralni koncert.

Torek, 12. april:

I. program: 8.00 Ljudstva igra — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Komorna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Športna poročila — 19.15 Kako bi se odločili Vi? — 19.20 Pestro mešano — 20.15 „Dan sprehoda“, igra.

Sreda, 13. april:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 14.45 Glasba za mladino — 15.30 O vzklih potresov — 16.00 Zabavna glasba — 16.30 Baročna glasba — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 18.10 Pestro nakockano — 18.55 Športna poročila — 19.00 Od plošče do plošče — 19.15 Veliko presenečenje — 20.15 „Golgata“.

Četrtek, 14. april:

I. program: 7.00 Zveneče malenkosti — 8.00 Zveneče platno — 12.03 Melodije za apoldanski admor — 13.00 Mladina igra — 15.00 Koroški avtorji: Hans Schneider — 15.15 Orkestralni koncert — 16.00 Melodije Oskarja Reisingerja — 17.10 Glasba za delopust — 18.00 Mladinska oddaja — 21.00 Gioacchino Rossini: Stabat mater.

II. program: 7.30 Majhan jutranji koncert — 9.00 Mojster iz Kukusa — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Glasba Leonharda Lechnerja — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Zaljubljene gosli — 17.40 Popoldanski koncert — 19.25 Made in Austria — 20.00 „I. musici de Roma“.

Petek, 15. april:

I. program: 7.00 Majhan koncert — 8.30 Popoldanski koncert — 10.00 Oddaja za žene — 12.00 „Regla“ — 13.00 Opoldanski koncert — 14.30 Komorna glasba — 17.40 Velike arije — 20.15 Slušna igra.

II. program: 7.10 Veliki petek — 7.30 Jutranja glasba — 8.10 Opera glasba — 12.30 Igra Radio Dunaj — 13.30 Operni koncert — 17.10 Kulturne vesti — 19.10 Koncertna ura.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 10. 4.: 17.00 Za mladino — 17.35 Velika za-ušnica — 20.15 Z Rita Streich na Japonskem — 20.45 Prenos iz nemške televizije.

Ponedeljek, 11. 4.: 19.40 Inspektor Garrett — 20.20 Aktualni šport — 20.40 ABC znanosti — 21.00 „Slava“, film.

Torek, 12. 4.: 19.30 Union Pacific — 20.20 Prosti čas in okrevanje, film — 20.35 „Poravnana napaka“ — 21.00 Prenos iz nemške televizije: „Melodije Georga Gershwin“.

Sreda, 13. 4.: 17.00 Za otroke — 17.30 Pasijon na Tirolskem — 17.45 Za družino — 20.20 „Drugi“, film — 20.50 Alfred Hitchcock.

Četrtek, 14. 4.: 19.30 Šport — 20.20 „Križ“, igra.

Petek, 15. 4.: 20.00 „V tem znamenju“ — 20.20 Prenos iz nemške televizije: „Simon“ — 21.20 „O glava, polna krvi in ran“.

Sobota, 16. 4.: 19.30 Kaj vidimo novega? — 20.20 Prenos iz nemške televizije: Quiz s Kulenkampffom.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 9. april:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Ali Vam ugaja? — 10.10 V svetu operete — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Hammond orgle — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napavi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Iz slovanskih oper — 14.35 Voščila — 15.40 Na platnu smo videli — 16.00 V dvoranah „Svoboda“ — 16.30 Veliki orkestri — 17.10 Od popevke do popevke — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Vesele citre — 18.30 Domače za poskočene pate — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijeten kavev tedna.

Nedelja, 10. april:

6.00 Jutranji pozdrav — 6.30 Godba na pihala — 7.35 Popevke za nedeljsko jutro — 8.30 Otroci pajo o pomladi — 8.50 Z glasbo v novi teden — 10.45 Kvintet Borisa Kovačiča — 11.00 Valčki Johanna Straussa — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri Vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Glasbeni mozaik — 16.20 Intermezzo z godali — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 Slavni pevci.

Ponedeljek, 11. april:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Pesmi brez besed — 8.25 Panorama ritmov in melodij — 10.10 Majhni zabavnani ansambli — 11.00 Kalejdoskop zabavne glasbe — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Kvarlet Dorka Skobernela — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Dalmatinske narodne — 13.30 Madžarski napavi in plesi — 13.55 Od popevke do popevke — 14.35 Voščila — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnja! — 20.00 Glasbeni mozaik za zabavo — 21.00 Pod južnim nebom.

Torek, 12. april:

5.00 Jutranji glasbeni pozdrav — 8.05 Jutranje glasbeno popotovanje — 10.10 Izberite melodijo tedna — 11.30 Od valčka do guarache — 12.00 Trio Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet popevk za pet pevcov — 12.40 Venček narodnih — 13.30 Z ansambлом beograjske opere — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 Izbrali smo za Vas — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Pesmi nemških romantikov.

Sreda, 13. april:

5.00 Dobra jutro — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 Deset minut pri jugoslovanskih skladateljih — 11.00 Pol-puri za zabavo — 11.30 Oddaja za cibane — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 12.45 Od lu in tam — 13.30 Godba na pihala — 15.40 Navst na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.45 Domače aktualnosti — 20.00 Ali jih poznate? — 20.40 Radijske operne priredbe.

Četrtek, 14. april:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Glasbene slike — 8.35 Dve operni overturi — 10.10 Ali Vam ugaja? — 10.40 Pet minut za nova pesmica — 11.00 Richard Strauss: Iz Italije — 12.00 Časka godba — 12.15 Kmetijski nasveti

Lepa jabolčna in hrševa drevesca oddaja drevesnica ing. Marko Polzer na Vozah, pošta št. Vid v P. — St. Veit i. J.

— 12.25 Pozdrav z gara — 13.30 Zvočna mavrica — 13.55 Arije iz opere Evgenij Onegin — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 S knjižnega trga — 16.00 S popevkami čez kontinente — 17.10 „Vodica čista se vili...“ — 17.30 Plesni zvoki velikih mest — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lepa melodije — 21.00 Literarni večer.

Petek, 15. april:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Poljski ansambel Mazowsze — 9.20 Veliki orkestri — znane melodije — 10.10 Zvočna paleta — 11.00 Za vsakogar nekaj iz zabavne glasbe — 11.30 Družina in dom — 12.00 Godba na pihala — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Italijanski operni dvospevi — 13.40 Prepeva ljubljanski orkester — 14.35 Priljubljene popevke — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 18.00 Clovek z zdravje — 20.00 Po tipkah in strunah — 20.15 Tedenki znanje-politični pregled — 20.30 Glasbene oblike — Kaj je koncert? — 21.15 Oddaja o morju in pomorstviki.